

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: «ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА»

Виконав: студент 2 курсу, групи
ЕЖз-21

Спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійної програми
«Бізнес-менеджмент»

_____ Віталій НІКІТІН

Керівник наукової роботи: д.е.н,
доцент

_____ Лариса ТЄШЕВА

Рецензент: д. е. н., професор,
завідувач кафедри
підприємництва, торгівлі і
логістики НТУ «ХП»

_____ Марина МАЩЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет економічний
Кафедра економіки та менеджменту
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Бізнес-менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Ганна ДОРОШЕНКО
(підпис) (ініціали, прізвище)

«12» грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Нікітін Віталій Вікторович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Формування оптимальної структури капіталу підприємства»
керівник роботи Тешева Лариса Василівна, доктор економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від 20 жовтня 2023 року
№ 2101/3021 від 2010.2023 р
2. Строк подання студентом роботи «12» грудня 2023 р.
3. Перелік питань, які потрібно розробити: обґрунтувати науковий підхід до основних понять та принципів управління капіталом підприємства; виявити особливості оптимальної структури капіталу; оцінити основні параметри оптимізації структури капіталу підприємства; провести оцінку капіталу підприємства; аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства; підготувати практичні рекомендації щодо управління оптимальною структурою капіталу підприємства; застосувати критерій мінімізації середньозваженої вартості капіталу та критерію мінімізації рівня фінансового ризику для оптимізації структури капіталу підприємства

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Розробка та узгодження змісту кваліфікаційної роботи магістра, ознайомлення з літературними джерелами за темою.
2	Робота над теоретичним розділом, узагальнення основних концептуальних підходів щодо основних понять та принципів оптимізації структури капіталу підприємства
3	Доопрацювання першого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи.
4	Доопрацювання другого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи.
5	Доопрацювання третього розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання вступу, висновків кваліфікаційної роботи магістра; оформлення списку використаних джерел.
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи згідно з рекомендаціями наукового керівника, подання на рецензування.
8	Подання роботи на кафедру

5. Дата видачі завдання «05» вересня 2023 р.

Здобувач вищої освіти

_____

(підпис)

Віталій НІКІТІН

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____

(підпис)

Лариса ТЄШЕВА

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

_____

(підпис)

Ірина ТЕРНОВА

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Капітал підприємства: економічна природа та особливості	7
1.2. Особливості оптимальної структури капіталу.....	13
1.3. Основні параметри оптимізації структури капіталу.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ПЛАНЕТА» У 2020-2022 РР.....	25
2.1. Оцінка активів та капіталу підприємства.....	25
2.2. Аналіз власного капіталу підприємства.....	30
2.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.....	35
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	40
3.1. Застосування методу максимізації рентабельності власного капіталу для оптимізації капіталу підприємства.....	40
3.2. Використання критерію мінімізації рівня фінансового ризику для оптимізації структури капіталу підприємства.....	44
3.3. Прогнозування динаміки агресивного розподілу капіталу підприємства за допомогою методу ковзної середньої геометричної.....	51
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

У сучасних умовах ринку одним з ключових викликів для підприємства є завдання залучення ресурсів для фінансування нових ініціатив або підтримки інвестиційних проектів, які вже були запущені в роботу.

Правила ринкової економіки залишаються незмінними з плином часу: комерційна діяльність виникає внаслідок наявності коштів, постійно потребує їх та існує з метою збільшення фінансових ресурсів. Тому однією з ключових проблем фінансового управління є створення раціональної структури джерел фінансування для необхідних витрат та забезпечення досягнення бажаного рівня доходів.

Вирішення питань, пов'язаних із структурою капіталу, складається з двох ключових аспектів: по-перше, визначення оптимального співвідношення між відсотковою часткою боргових коштів і власного капіталу; по-друге, вибір конкретних фінансових інструментів для мобілізації капіталу.

Оптимізація структури капіталу – це постійний процес, який адаптується до змін в економічній ситуації, податковому законодавстві та змінам у конкурентних перевагах.

Прийняття рішення щодо структури капіталу не може відбуватися самостійно. Це складова обґрунтованої стратегії фінансування, яка враховує ринкову позицію підприємства, майбутні інвестиційні потреби, прогнозовані грошові потоки, дивідендну політику та потребу у фінансуванні.

Оптимізація структури капіталу становить одну з найскладніших та важливих завдань, які вирішуються у процесі управління його формуванням, тому дана тема є актуальною в умовах сьогодення.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних аспектів формування капіталу підприємства та визначенні шляхів оптимізації цього процесу в умовах сучасного бізнесу.

Для досягнення визначеної мети було вирішено наступні завдання:

- 1) досліджено сутність капіталу підприємства;

- 2) досліджено особливості оптимальної структури капіталу;
- 3) визначено основні параметри оптимізації структури капіталу;
- 4) здійснено оцінку активів та капіталу підприємства;
- 5) проведено аналіз власного капіталу підприємства;
- 6) здійснено аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- 7) застосовано метод максимізації рентабельності власного капіталу для оптимізації капіталу підприємства;
- 8) використано критерій мінімізації середньозваженої вартості капіталу та критерію мінімізації рівня фінансового ризику для оптимізації структури капіталу підприємства;
- 9) спрогнозовано динаміку агресивного розподілу капіталу підприємства за допомогою методу ковзної середньої геометричної.

Об'єктом дослідження є процеси формування, оцінювання та оптимізації структури капіталу підприємства, спрямовані на забезпечення ефективного управління його розвитком та оптимізацією.

Предметом дослідження є механізми, процеси та стратегії оптимізації капіталу підприємства за допомогою регулювання його діяльності.

Під час написання роботи використовувалися такі методи дослідження: монографічний аналіз, аналіз і синтез, узагальнення, розрахунково-аналітичний метод, аналіз відносних показників, графічний метод, економіко-математичні розрахунки та економіко-статистичний аналіз.

Структура роботи включає титульний аркуш, зміст, вступ, три розділи, кожен із яких має три підрозділи, висновки, перелік використаних джерел і додатки. В результаті виконаної роботи автором були підготовані тези, на тему: «Капітал на підприємстві: його економічна природа», які ввійшли до антології опублікованих матеріалів проведеної IV-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта» 1 листопада онлайн.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Капітал підприємства: економічна природа та особливості

Капітал підприємства є однією з ключових категорій в економічній теорії і практиці. Він відіграє важливу роль у функціонуванні та розвитку підприємств, впливаючи на їхню конкурентоспроможність і результативність діяльності.

Для забезпечення нормального фінансування підприємств, незалежно від їх форми власності та організаційно-правового статусу, існує значна необхідність у капіталі. Економічна категорія «капітал» та її різноманітні форми використання широко вживаються як в економічній науці та освітній літературі, так і в повсякденному житті [15].

Чуємо про виробничий, грошовий, торговельний, позичковий, інвестиційний капітал, про різні види капіталу, такі як індивідуальний, кооперативний, акціонерний, державний, міжнародний капітал, а також людський та інтелектуальний капітал, або про постійний і змінний, а також оплачений, резервний, номінальний і реальний капітал. Це лише кілька прикладів форм та проявів капіталу в реальному господарському житті.

Проблема вивчення економічного змісту категорії «капітал» ускладнюється через різні підходи до неї, які існують в марксистській політекономії та західній економіці (економікс).

У світлі новітньої вітчизняної економічної теорії, можна розглядати фінансові ресурси підприємства, як грошовий капітал, що вкладено в підприємство з метою здобуття прибутку і доходу, як запропонував науковець О. С. Філімоненков. Інші дослідники, такі як Г. Г. Нам, Л. Н. Павлова, І. В. Зятковський, О. Є. Гудвиць, М. Я. Коробов, визнають грошові надходження, доходи і нагромадження у фондовій та нефондовій формах як фінансові ресурси,

оскільки на сучасний момент термін «фонд» в офіційній звітності підприємств замінився на термін «капітал» [21].

Схожу точку зору поділяють і інші економісти, такі як В. М. Гриньова, В. О. Коюда і Г. Г. Кірейцев, які стверджують, що важливою відмінністю між фінансовими ресурсами та капіталом є те, що величина фінансових ресурсів може бути більшою або дорівнювати капіталу підприємства в будь-який момент часу. Якщо величина фінансових ресурсів відповідає величині капіталу, це означає, що підприємство не має жодних фінансових зобов'язань.

В таблиці 1.1 представлено визначення сутності капіталу підприємства за різними авторами.

Таблиця 1.1 – Визначення сутності капіталу підприємства за різними авторами

Автор	Визначення
1	2
В. Д. Базилевич	складний та багаторівневий феномен, з численними аспектами, який визначає самоорганізацію господарської діяльності з метою збільшення її вартості
І.Т. Балабанов	певна частина фінансових ресурсів, які активовані та знаходяться в обігу, упродовж обігу генерує доходи
В.В.Баліцька	розглядає капітал з позиції індивідуального підприємця, визначаючи його як всі ресурси, які сприяють втіленню підприємницької ідеї та досягненню поставлених цілей
В.Г.Белоліпецький	складова фінансових ресурсів, включаючи грошові кошти, які використовуються в обороті, і прибуток, отриманий в результаті цього обороту
О.Г. Біла	загальна сума грошових ресурсів, які застосовуються в корпорації, включаючи власний капітал, позикований капітал і кошти, приведені в угоди з іншими джерелами фінансування
І. О. Бланк	загальна вартість різних ресурсів, представлених у формі грошей, матеріальних ресурсів і нематеріальних активів, які інвестовані в активи підприємства
В.В. Бочаров	відзначає різновиди структури капіталу: простий (де підприємство здатне залучати капітал лише шляхом емісії звичайних акцій) і складний (де підприємство формує свій пасив шляхом випуску облігацій та залучення банківських кредитів)
Р. Брейлі, С. Майерс	агрегація фінансових засобів, що циркулюють на вільному ринку і підкріплені реальними активами, які мають потенціал генерувати прибуток

1	2
С.В.Галицька	фрагмент фінансових ресурсів, які задіяні підприємством у обороті, а також дохід, що вони здобувають в результаті цього обороту. З цієї точки зору, капітал можна розглядати як видозмінену форму фінансових ресурсів
А.І. Десеєва	певне зіставлення боргових зобов'язань і власного капіталу, призначене для забезпечення рівноваги із активами
В.П.Круш	сукупність фінансових ресурсів, які походять як від власних коштів, так і від позичених, і використовуються для фінансування активів з метою здобуття прибутку. Частина фінансових ресурсів, яку витрачає фірма у своїй діяльності, і прибуток, який вона отримує від цього обігу, отримують назву капітал, який можна розглядати як трансформовану версію фінансових ресурсів. Іншими словами, капітал представляє значну частину фінансових ресурсів, які передаються і інвестуються у сфері виробництва з метою отримання прибутку
О.В.Лебідь	фінансові ресурси, що використовуються для розвитку виробничого процесу, включаючи придбання сировини, товарів та інших факторів виробництва, а також споживання робочої сили та інших складових виробництва. Ця форма капіталу виявляється у грошовому вигляді
К. Маркс	додаткова вартість, яка збільшує загальну вартість; виробничі відносини, що виникають у сфері капіталістичного виробництва, де капіталіст використовує та монополює апропріює неоплачену працю найманих робітників
К. Макконелл, С. Брю	формується під час виробництва і використовується для створення товарів і послуг, а самі ці товари і послуги не є придатними для безпосереднього використання людиною
Дж. Нітзан, Ш Біклер	комбінація кількісно вимірюваних фінансових ресурсів та матеріальних активів, які мають певні характеристики і призначені для генерації прибутку
Н.Б. Рудик	змішане фінансування, яке передбачає залучення коштів для підприємства шляхом емісії цінних паперів та подальшого їх реалізації інвесторам на ринку
В.В Сопка	право власності, яке належить конкретній фізичній або юридичній особі, на активи, включаючи майно та ресурси, розташовані на підприємстві
Є.С.Стоянова	фінансові активи підприємства, які відображені в його бухгалтерському балансі. В такому випадку фінансовий капітал можна розділити на дві категорії: власний, який складається з фінансових ресурсів, зібраних власними зусиллями підприємства, та позиковий, який формується за рахунок позикових джерел фінансування
І Фішер	прибуток, який отримується в результаті інвестування капіталу і підлягає дисконтуванню, існує незалежно від галузі або сфери діяльності
Й. Шумпетер	капітал функціонує як економічний ресурс або «фінансова потужність» для мобілізації необхідних виробничих ресурсів з метою сприяння науково-технічному розвитку суспільства

Джерело: [4, 11, 32, 43]

Зважаючи на інформацію представлену в таблиці 1.1, капітал підприємства – це сукупність різних видів активів, які господарський суб'єкт збирає з різних джерел і використовує у своїх операційних та інвестиційних процесах з метою генерації прибутку та/або максимізації ринкової вартості активів підприємства.

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, важливо відзначити його особливості, які будуть проілюстровані на рисунку 1.2.

Рисунок 1.1 – Характеристики «капіталу підприємства»

Джерело: [11, 43]

Капітал, як економічна категорія, найкраще виражається через свої принципи та функції.

Важливі принципи капіталу включають [32]:

1. капітал є ключовим фактором виробництва;
2. він характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток;
3. капітал є основним джерелом створення благополуччя для його власників;
4. він виступає як основний індикатор ринкової вартості підприємства;
5. динаміка капіталу підприємства служить ключовим показником ефективності його діяльності.

Щодо функцій капіталу виділяють такі [11]:

- функція створення та запуску підприємства;
- функція забезпечення відповідальності та надання гарантій;
- захисна функція;
- функція фінансування та забезпечення ліквідності;
- основа для розподілу дивідендів та майна;
- функція управління та контролю;
- роль у представницькій (рекламній) сфері.

Розглянемо докладніше різні види капіталу підприємства, використовуючи їх класифікацію за основними характеристиками в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Класифікація видів капіталу та їх основні характеристики

Ознака	Вид	Характеристика
1	2	3
По приналежності підприємству	власний капітал	визначає суму коштів, які перебувають у власності підприємства і використовуються ним для створення певної частини його активів. Ця частина активів, яка формується завдяки інвестиціям власного капіталу, представляє собою чисті активи підприємства

1	2	3
	позиковий капітал	фінансові ресурси, які підприємство привертає для свого розвитку на тимчасовій основі у формі грошових коштів або інших майнових цінностей. Всі різновиди позикового капіталу, які використовуються підприємством, становлять фінансові зобов'язання, що повинні бути погашені в заздалегідь визначений строк
По цілям використання в складі підприємства	продуктивний капітал	фінансові ресурси підприємства, які були вкладені в операційні активи для забезпечення його виробничо-збутової діяльності
	позичковий капітал	частина капіталу, яка використовується для інвестування в грошові інструменти, такі як короткострокові і довгострокові депозити в комерційних банках, а також боргові фондові інструменти, включаючи облігації, депозитні сертифікати, векселі та інше
	спекулятивний капітал	частина капіталу, яка використовується для проведення спекулятивних фінансових операцій, що ґрунтуються на різниці в цінах, таких як придбання деривативів з метою спекуляції та інші подібні дії
По формах інвестування розрізняють капітал	грошовий	використовуються для створення статутного капіталу підприємства. Законодавство дозволяє вкладати капітал у цих формах при створенні нових підприємств та розширенні їхнього статутного капіталу
	матеріальний	
	нематеріальний	
По об'єкту інвестування	основний капітал	частина капіталу, яка інвестована в різні види необоротних активів підприємства, а не лише в основні засоби, як це іноді розглядається в наукових джерелах
	оборотний капітал	капітал, який підприємство вкладає в свої оборотні активи
По формах власності	приватний	частина капіталу вкладена в підприємство під час створення його статутного фонду
	державний	
По організаційно-правових формах	акціонерний капітал	капітал, що вкладений у підприємства, організовані як акціонерні товариства
	пайовий капітал	капітал, який вкладений у підприємства, що мають статус товариств з обмеженою відповідальністю та командитних товариств
	індивідуальний капітал	капітал, що належить індивідуальним підприємствам, які є сімейними у формі власності та управління
По характеру використання в господарському процесі	працюючий	використовується в господарському процесі
	непрацюючий	не використовується в господарському процесі

Джерело: [4, 32, 43]

Структура капіталу підприємства – це спеціальне концептуальне поняття, яке використовується у сучасному фінансовому аналізі для опису відношення між джерелами позикового та власного фінансування, яке обране підприємством для втілення своєї ринкової стратегії.

Позиковий капітал охоплює ту частину активів підприємства, яка фінансується різними кредиторами [4].

Власний капітал представляє собою баланс між загальною сумою активів та позиковим капіталом, він відображає частину майна, яку фінансують власники корпоративних прав підприємства через грошові внески або реінвестування прибутку.

Отже, у практиці суб'єктів господарювання, капітал підприємства розглядається як абстрактна вартість, оскільки він включає загальну суму грошей, матеріальних і нематеріальних активів, інвестованих у формування активів підприємства.

1.2. Особливості оптимальної структури капіталу

Звідомо, що основною метою фінансового менеджменту є забезпечення максимального добробуту власників підприємства як у поточному, так і в перспективному періоді. Процес досягнення цієї мети через управління формуванням капіталу передбачає вирішення ключових завдань шляхом виконання взаємопов'язаних функцій (рис. 1.3).

Згідно з класичним визначенням структури капіталу, запропонованим Ф. Модільяні та М. Міллером, вона представляє собою комбінацію цінних паперів корпорації. Основна структура капіталу за Є. Ф. Брігхемом – це взаємозв'язок боргових зобов'язань, привілейованих акцій і акціонерного капіталу, яку компанія планує використовувати для збільшення свого капіталу. Структура капіталу - це форма або складова капіталізації, що відноситься до виду і пропорції цінних паперів, використовуваних для збільшення довгострокових фінансових ресурсів [27].

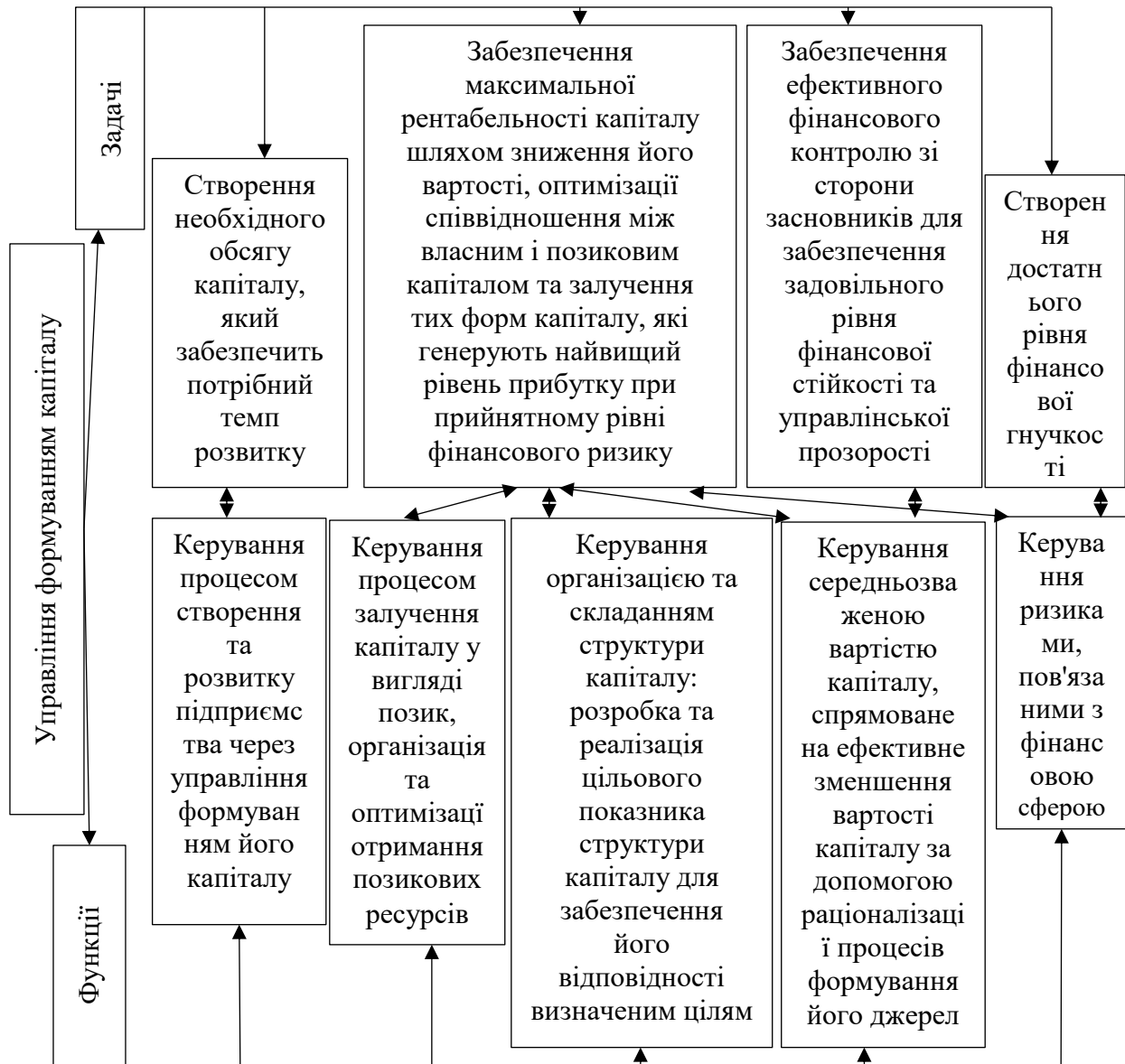

Рисунок 1.2 – Взаємодія завдань та обов'язків у процесі управління створенням капіталу

Джерело: [27, 31]

Такі визначення передбачають, що підприємство забезпечує фінансування своєї діяльності виключно шляхом випуску та продажу цінних паперів інвесторам. Однак українські компанії, у зв'язку з низьким розвитком фондового ринку, переважно користуються іншими джерелами фінансування (рис. 1.3).

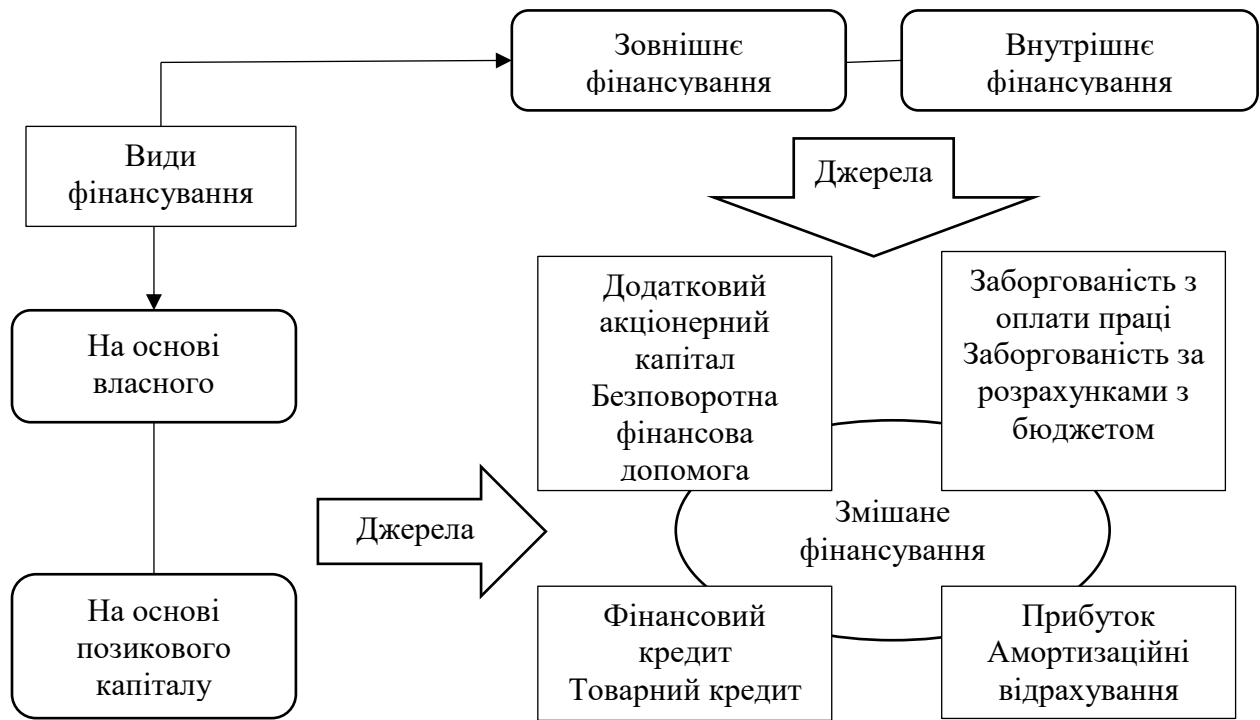

Рисунок 1.3 – Організація джерел, що забезпечують фінансування діяльності підприємства

Джерело: [5, 17]

Повне самофінансування означає формування капіталу виключно за рахунок різних видів власного капіталу, які відповідають юридичній формі підприємства. У випадку змішаного самофінансування капітал формується як за рахунок власних коштів, так і за рахунок залучених позикових коштів, причому це може відбуватися в різних пропорціях.

Таким чином, визначення структури капіталу повинно базуватися на всіх джерелах фінансування, які використовує підприємство. Іншим підходом до визначення структури капіталу акціонерного товариства є співвідношення між різними джерелами капіталу, які включають власний капітал та залучені кошти [5].

Це співвідношення використовується для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційної діяльності акціонерного товариства, при цьому власний капітал включає звичайні та привілейовані акції, а залучений капітал - довгострокові позики.

Даний підхід не враховує можливість задоволення фінансових потреб за рахунок короткострокових ресурсів. На нашу думку, найбільш доречними та прийнятними є визначення, які подані нижче. Структура капіталу підприємства оцінюється через відносну величину різних джерел фінансування або співвідношення між власним та позиченим капіталом у різних його формах.

Характеристика визначається співвідношенням між власним та позиченим капіталом, які використовуються підприємством під час здійснення господарської діяльності для фінансування активів. Структуру капіталу можна охарактеризувати за допомогою [47]:

а) коефіцієнта відношення зобов'язань до загального капіталу;

$$\frac{ЗЗ}{ЗК}, \quad (1.1)$$

де, ЗЗ – загальні зобов'язання,

ЗК – загальний капітал.

б) коефіцієнта відношення власного капіталу до загального капіталу.

$$\frac{ВК}{ЗК}, \quad (1.2)$$

де, ВК – власний капітал,

ЗК – загальний капітал.

Підприємство повинно утримувати певний еквілібр між своїм зобов'язанням і власним капіталом.

Структура капіталу підприємства визначає розподіл та співвідношення різних джерел фінансування, що має вагомий вплив на прогнози не лише у фінансовій сфері, але й у операційній та інвестиційній сферах. Ця структура суттєво впливає на коефіцієнт рентабельності як активів, так і власного капіталу, а також формує систему показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства (іншими словами, рівень основних фінансових ризиків), і в

кінцевому підсумку визначає співвідношення між рівнем прибутковості та ризиком під час етапів розвитку підприємства [5].

Оптимізація є відносним поняттям, яке може бути застосоване тільки у відношенні до конкретного критерію, який необхідно мінімізувати або максимізувати, або досягти його оптимального значення. Існують три підходи до визначення цілей оптимізації структури капіталу (див. рис. 1.3).

Рисунок 1.4 – Основні способи визначення цілей оптимізації структури капіталу

Джерело: [5, 17, 41]

Оптимальна структура капіталу згідно з визначеним критерієм представляє собою таке відношення між власним та позиченим капіталом, при якому значення даного критерію наближається до оптимального.

Процес оптимізації структури капіталу включає в себе такі етапи:

- дослідження структури капіталу на конкретний момент часу включає в себе ретельний аналіз різних аспектів, таких як загальна сума капіталу, темп приросту, взаємозв'язок між різними складовими, а також визначення значення конкретного критерію оптимізації наявної структури (або критеріїв);

- дослідження зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть впливати на структуру капіталу.

Контрольний перелік вирішень для визначення структури капіталу включає [17]:

1. урахування особливостей операційної діяльності в галузі, які визначають структуру активів та тривалість операційного циклу;

2. аналіз стадії життєвого циклу підприємства з огляду на необхідність повертання коштів та пов'язаний з цим ризик.

3. забезпечення стабільності обсягів продажів: надійність обсягів продажів, що сприяє регулярному надходженню грошових коштів, та дозволяє підприємству розширити свої кредитні зобов'язання;

4. структура активів: якщо підприємство володіє активами, які найкраще підходять як застава, воно може ширше користуватися кредитним фінансуванням;

5. розмір операційного важеля: при ухваленні управлінських рішень розумно використовувати один з варіантів:

- комбінацію низького ефекту операційного важеля зі значним фінансовим важелем;

- комбінацію високого ефекту операційного важеля з низьким фінансовим важелем;

- використання помірних значень обох показників.

- 6) рентабельність: чим вищий рівень прибутку, тим більше можливостей для фінансування через власний капітал;

- 7) Податки: чим вищий рівень оподаткування та прибутку, тим ефективніше використання кредиту;

8) Ринкові умови: привабливість кредитування зворотно пропорційна процентній ставці за кредит;

9) Рішення керівництва: визначення ставлення керівництва до фінансового управління на підприємстві – чи це консервативний, агресивний чи компромісний тип.

1.3. Основні параметри оптимізації структури капіталу

Необхідність визначення загальної вартості підприємства виникає, коли розглядається його можлива купівля або продаж, а також для встановлення зміни вартості протягом часу. Така оцінка може бути використана при внутрішній реструктуризації, коли підприємство відокремлюється від деяких підрозділів чи напрямків діяльності.

Як власники, так і менеджери мають інтерес до збільшення вартості компанії, оскільки це створить можливість привертати додаткові інвестиції. Вартість підприємства визначається як поточна вартість чистих грошових потоків (чистий прибуток + амортизаційні відрахування) [36]:

$$ВП = \frac{ЧГП}{СЗВК} \quad (1.3)$$

де ВП – економічна оцінка підприємства;

ЧГП – грошові надходження за вирахуванням витрат;

СЗВК – середня вага вартості капіталу усіх його складових часток.

Концепція оцінки капіталу не обмежується лише визначенням ціни залучення. Вона охоплює різноманітні аспекти господарської діяльності, де вартість капіталу є ключовим критерієм для прийняття рішень про проведення або не проведення економічних операцій. Під вартістю капіталу розуміють рівень витрат, пов'язаних з використанням капіталу, виражених у вигляді річної ставки процента. У випадках, коли структура капіталу є різноманітною, що є типовим явищем, загальну вартість капіталу оцінюють шляхом зважування цін окремих

складових. Таким чином, визначається середньозважена вартість капіталу (WACC – взважена середня вартість капіталу) [36]:

$$\text{СЗВК} = \sum_{i=1}^n B_i * \text{ПВ}_i \quad (1.4)$$

де СЗВК – середня вага вартості капіталу усіх його складових часток;

B_i – вартість окремої складової частки капіталу;

ПВ_i – питома вага окремої складової частки капіталу в його структурі.

При розрахунках середньозваженої вартості капіталу (СЗВК) виникають дві основні проблеми [14]:

- а) визначення вартості окремих компонентів капіталу;
- б) форма врахування цих компонентів.

Існують два методи обліку компонентів: за ринковою чи балансовою вартістю. Обидва методи мають свої переваги та недоліки.

Ринкова вартість, як правило, найближча до реальної на даний момент. Проте вона постійно змінюється, що може ускладнити процес оцінки.

Балансова оцінка питомої ваги надає можливість провести розрахунки досить просто, але в той же час може призвести до отримання не зовсім коректних результатів через рідкі переоцінки активів на підприємстві та врахування фізичного та морального зносу [14].

У галузі науки і фінансового менеджменту існують два основні підходи до визначення ефекту фінансового важелю, які залежать від переважання конкретних форм зовнішнього фінансування та рівня розвиненості фондового ринку.

Ці підходи включають:

- а) західноєвропейська концепція;
- б) підхід американської школи фінансового.

В рамках західноєвропейської концепції ефект фінансового важелю розглядається як приріст рентабельності власних коштів, отриманий завдяки

використанню позикових ресурсів, незважаючи на їх вартість Рівень ефекту фінансового важелю (ЕФВ) визначається за певною формулою [36]:

$$\text{ЕФВ} = (1 - \text{СПП}) * (\text{ЕР} - \text{СРСВ}) * \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (1.5)$$

де СПП – ставка податку на прибуток;

(ЕР – СРСВ) – диференціал;

ПК / ВК – плече фінансового важелю;

ЕР – економічна рентабельність активів;

СРСВ– середня розрахункова ставка відсотка;

ПК – позиковий капітал;

ВК – власний капітал.

Відносно розрахунку диференціалу, необхідно визначити спочатку економічну рентабельність активів [36]:

$$\text{ЕР} = \frac{\text{НРЕІ}}{\text{А}} \quad (1.6)$$

де НРЕІ – нетто-результат експлуатації інвестицій або прибуток до сплати відсотків за кредит та податку на прибуток;

А – сума активу балансу.

Розрахунок середньої розрахункової ставки відсотка [36]:

$$\text{СРСВ} = \frac{\text{ФВК}}{\text{ПК}} \quad (1.7)$$

де, ФВК – всі фактичні фінансові витрати щодо всіх кредитів за період.

Для забезпечення точності та повноти розрахунків, важливо використовувати не дані бухгалтерського балансу, а аналітичного балансу.

Основним принципом формування аналітичного балансу є урахування всіх позикових коштів за визначений період. Цей аналітичний баланс складається відповідно до наступного методу (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Узгодження вхідних параметрів для обчислення ефекту фінансового важеля

Джерело: [11, 36]

Основні принципи для фінансового менеджера [11]:

1. якщо нове позичення призводить до збільшення ефекту фінансового важеля (ЕФВ), воно вважається вигідним.
2. ризик кредитора виявляється через розмір різниці: чим вона більша, тим менший ризик; і, навпаки, при збільшенні фінансового важеля банкір старасться врегулювати свій ризик, збільшуючи вартість кредиту.
3. збільшення плеча фінансового важеля може мати негативні наслідки, і його розмір слід регулювати залежно від диференціала.
4. не повинен бути від'ємним диференціал.
5. оптимальний ефект фінансового важеля має становити $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{2}$ рівня економічної рентабельності активів.
6. чим більше сила впливу фінансового важеля, тим більше фінансовий ризик для підприємства:

7. зростає ризик неповернення кредиту з відсотками для банкіра.
8. зростає ризик зменшення дивідендів та курсу акцій для інвестора.

Для американської школи фінансового менеджменту характерно розглядання ефекту фінансового важелю як зміни чистого прибутку на кожну просту акцію (у відсотках), що виникає внаслідок зміни неторезультату експлуатації інвестицій (також у відсотках). Формула для розрахунку ефекту фінансового важелю за цією концепцією, після виконання математичних перетворень, має такий вигляд [41]:

$$EFB = \frac{1 + BK}{ПО} \quad (1.8)$$

де, BK – відсотки за кредит;

ПО – прибуток до оподаткування.

Існують три основних стратегії фінансування для різних категорій активів на підприємстві, кожна з яких супроводжується різним рівнем фінансового ризику (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Характеристика стратегій фінансування для різних груп активів:

Види активів	Консервативний підхід	Компромісний підхід	Агресивний підхід
Оборотні активи, що піддавалися змінам	короткостроковий позиковий капітал	короткостроковий позиковий капітал	короткостроковий позиковий капітал
Незмінна частина оборотних активів	довгостроковий позиковий капітал + власний капітал	довгостроковий позиковий капітал + власний капітал	довгостроковий позиковий капітал + власний капітал
Необоротні активи			

Джерело: [11, 41]

Отже, збільшення фінансового ризику підприємства може бути викликане зміною рівня оподаткування прибутку, економічної рентабельності, процентних

ставок за кредитами, а також змінами в обсязі власного та позикового капіталу. Ці зміни призводять до зростання ефекту фінансового важелю, перевищуючи $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{2}$ економічної рентабельності активів.

Оптимальне розподіл власних та позикових коштів у структурі капіталу підприємства визначається як таке співвідношення, яке сприяє досягненню оптимальних результатів у ключових показниках діяльності компанії відповідно до обраних критеріїв фінансового управління [11].

Важливо зазначити, що не існує універсальної формули для раціонального розподілу власних та позикових ресурсів, проте наявні об'єктивні та суб'єктивні чинники, використання яких дозволяє систематично формувати оптимальну структуру капіталу, сприяючи його максимально ефективному використанню.

Серед цих факторів варто враховувати галузеві особливості діяльності підприємства, рівень його бізнес-активності, стадію життєвого циклу, а також кон'юнктуру товарного та фінансового ринків.

Процес визначення оптимальної структури капіталу вимагає збалансованого підходу, об'єднуючи науково обґрунтовані висновки та розгляд об'єктивних факторів, специфічних для підприємства.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ПЛАНЕТА»
У 2020-2022 РР

2.1. Оцінка активів та капіталу підприємства

Для проведення своєї економічної діяльності кожна організація має мати в своєму розпорядженні різноманітне майно, що належить їй на правах власності чи володіння. Все це майно, яке є в розпорядженні підприємства і відображене в його балансі, отримало назву «активи».

Активи представляють собою економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в економічній діяльності з метою отримання прибутку. Це ресурси, які знаходяться під контролем підприємства у зв'язку із минулими подіями, і їх використання очікується, що призведе до збільшення економічних вигід у майбутньому.

За національною обліковою теорією, головним критерієм включення певних цінностей в актив балансу є право власності на них, незалежно від можливості одержувати економічні вигоди від використання активу у майбутньому.

Право власності має три форми прояву: право володіння, право користування і право розпорядження. Згідно з комітетом з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, важливим є саме право розпорядження. Підприємство повинно контролювати вигоди, що випливають з використання наявного власного майна.

Структуру та динаміку зміни майна підприємства представлено в таблиці 2.1. На підставі інформації, поданої в таблиці 2.1, можна визначити наступне – загальна сума балансу у період з 2020 по 2022 рік зростає. Порівняно з 2020 роком, у 2022 році спостерігається збільшення на 199 627 тис. грн або 16,0%, а порівняно з 2021 роком — збільшення на 227 389 тис. грн або 18,2%.

Таблиця 2.1 – Аналіз структури та динаміки зміни майна підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» за 2020-2022 рр.

Стаття активу	Джерело інформації	Абсолютна величина, тис. грн.			Питома вага, %			Зміни 2022 року до 2020				Зміни 2022 року до 2021			
		2020 р	2021 р	2022 р	2020 р	2021 р	2022 р	тис. грн.	%	темп приросту, %	тис. грн.	%	темп приросту, %		
Необоротні активи	р. 1095	580309	547081	461296	55,5	53,7	37,0	-119013	-18,5	-25,8	-85785	-16,7	-18,6		
Матеріальні активи	р. 1000	1207	1173	1108	0,2	0,2	0,2	-99	-	-8,9	-65	-	-5,9		
Основні засоби	р.1005+1010+1090	538813	502051	419904	92,9	91,8	91,0	-118907	-1,9	-28,3	-82147	-0,8	-19,6		
Довгострокова дебіторська заборгованість	р.1040+1045	40289	43857	40281	6,9	8,0	8,8	-8	1,9	-0,01	-3576	0,8	-8,9		
Оборотні активи	р.1195 - 1200	465810	471276	784453	44,5	46,3	63,0	318643	18,5	40,6	313177	16,7	39,9		
Запаси	р. 1100..1110	81020	45274	69456	17,4	9,7	8,9	-11564	-8,5	-16,6	24182	-0,8	34,8		
Дебіторська заборгованість	р. 1125..1155	215817	291489	581565	46,3	61,8	74,1	365748	27,8	62,9	290076	12,3	49,9		
Векселі одержані	р.1120	127023	113023	113023	27,3	24,0	14,4	-14000	-12,9	-12,4	-	-9,6	-		
Грошові кошти	р.1165	303	2290	7001	0,1	0,5	0,9	6698	0,8	95,7	4711	0,4	67,3		
Інші оборотні активи	р.1190	5019	5334	5244	1,1	1,1	0,7	225	-0,4	4,3	-90	-0,4	-0,007		
Витрати майбутніх періодів	р.1170	36628	13866	8164	7,8	2,9	1,0	-28464	-6,8	-348,6	-5702	-1,9	-69,8		
БАЛАНС	р.1300	1046119	1018357	1245746	100	100	100	199627	-	16,0	227389	-	18,2		

Джерело: складено автором

Найбільша частка в активах підприємства у 2020 році припадає на необоротні активи і становить 55,5%. Це свідчить про складну структуру активів балансу.

У 2021 році частка необоротних активів складає 53,7%, а зменшення спостерігається за рахунок зменшення вартості основних засобів на 118 907 тис. грн або 28,3%.

У 2022 році спостерігається легка структура активів, оскільки частка необоротних активів становить 37,0%. Це досягається за рахунок зменшення вартості основних засобів на 82 147 тис. грн або 19,6%.

Оборотні активи підприємства складають 44,5% від загальної структури активів у 2020 році. Серед оборотних активів найвагомішу частку становить дебіторська заборгованість, що складає 46,3% або 215 817 тис. грн. Важливо відзначити, що дебіторська заборгованість має тенденцію до збільшення.

У 2021 році вона досягла значення 291 489 тис. грн, що на 26,0% більше, ніж у 2020 році, і це зростання обумовлене іншою дебіторською заборгованістю підприємства. У 2022 році спостерігається подальше збільшення дебіторської заборгованості, порівняно з 2020 роком на 290 076 тис. грн або 49,9%.

Щодо грошей та їх еквівалентів, вони також збільшилися на 95,7% або 6 698 тис. грн за період з 2020 по 2022 рік, що свідчить про позитивний розвиток підприємства.

Також слід відзначити зменшення витрат майбутніх періодів, що є негативним явищем, оскільки підприємство скорочує витрати на підготовку та освоєння нових видів продукції.

Таблиця 2.2 відображає вивчення структури та змін у джерелах формування майна підприємства протягом 2020–2022 років.

Використовуючи дані з Таблиці 2.2, можна зробити наступні висновки: за період з 2020 по 2022 рік власний капітал підприємства демонструє тенденцію до зростання. Наприклад, порівняно з 2020 роком, у 2022 році відбулося збільшення на 26023 тис. грн., або на 9,5%.

Таблиця 2.2 – Аналіз структури та динаміки зміни майна підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» за 2020 – 2022 роки

Стаття пасиву	Джерело інформації	Абсолютна величина, тис. грн.			Питома вага, %			Зміни 2022 року до 2020			Зміни 2022 року до 2021		
		2020 р	2021 р	2022 р	2020 р	2021 р	2022 р	тис. грн.	%	темп приросту, %	тис. грн.	%	темп приросту, %
Власний капітал	р.1495	248591	240674	274614	23,8	23,7	22,0	26023	-1,8	9,5	33940	-1,7	12,4
Статутний капітал	р.1400+1425+1430	93945	93945	93945	37,8	39,0	34,2	-	-3,6	-	-	-4,8	-
Додатковий капітал	р.1405+1410	140234	140234	138816	56,4	58,3	50,5	-1418	-5,9	-1,0	-1418	-7,8	-1,0
Резервний капітал	р.1415	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	р.1420	14412	6495	41853	5,8	2,7	15,3	27441	9,5	65,6	35358	12,6	84,5
Забезпечення майбутніх витрат	р.1520+1525+1660	178868	174679	67888	17,1	17,1	5,4	-110980	-	1,6	106791	-	1,6
Довгострокові зобов'язання	р.1595 – 1520 – 1525	225613	213254	188378	21,5	20,9	15,2	-37235	-6,3	-19,8	-24886	-5,7	-13,2
Поточні зобов'язання	р. 1695 - 1665	346890	345156	588338	33,2	33,9	47,2	241448	14,0	41,0	243182	13,3	41,3
Короткострокові кредити	р. 1600 + 1610	34793	58387	49445	10,0	16,9	8,4	14652	-1,6	2,9	-8942	-8,5	-18,1
Кредиторська заборгованість	р. (1615 +...+1690 - 1665)	312097	286769	538893	90,0	83,1	91,6	226796	1,6	42,1	252124	8,5	46,8
Доходи майбутніх періодів	р.1665	46157	44594	126528	4,4	4,4	10,2	80371	5,8	63,5	81934	5,8	64,7
БАЛАНС		1046119	1018357	1245746	100	100	100	199627	-	16,0	227389	-	18,2

Джерело: складено автором

Також в порівнянні з 2021 роком власний капітал зрос на 33940 тис. грн., що становить збільшення на 12,4%.

Довгострокові зобов'язання на підприємстві виявляють тенденцію до зменшення протягом розглянутого періоду. Наприклад, при порівнянні 2022 року із 2020 роком спостерігається зменшення на рівні 37235 тис. грн., що складає 19,8%. Також, у порівнянні з 2021 роком, довгострокові зобов'язання зменшились на 24886 тис. грн. або 13,2%.

У період з 2020 по 2022 рік витрати на майбутні події на підприємстві спостерігають тенденцію до зниження. Наприклад, у порівнянні 2022 року із 2020 роком відбулося зниження на рівні 110980 тис. грн., що становить 1,6-кратне зменшення. Також, при порівнянні 2022 року з 2021 роком, спостерігається зменшення на 106791 тис. грн., що також приблизно в 1,6 рази. Це вказує на те, що підприємство зменшує свій резерв на майбутні операційні витрати, пов'язані з виплатами відпусток працівникам, додатковим пенсійним забезпеченням, гарантійними зобов'язаннями, реструктуризацією та іншими обтяжливими контрактами.

Станом на кінець 2022 року поточні зобов'язання на даному підприємстві виявили тенденцію до збільшення. При порівнянні з 2020 роком, збільшення становило 241448 тис. грн., що є наростаючим на 41,0%. Також, порівнюючи 2022 рік із 2021 роком, спостерігається збільшення на 243182 тис. грн., або 41,3%. Важливо відзначити, що основним чинником збільшення є стаття розрахунків з бюджетом, що може бути розглянуто як негативний аспект ситуації.

У період з 2020 по 2022 роки відзначається збільшення доходів майбутніх періодів. Порівняно з 2020 роком, зростання склало 80371 тис. грн., що представляє 63,5%. Порівнюючи 2022 рік з 2021 роком, відзначається збільшення на 81934 тис. грн. або 64,7%. Ці показники свідчать про значне зростання отриманих авансових платежів на підприємстві.

Питома вага власного капіталу має тенденцію до зниження у 2022 році, склавши 1,8% менше порівняно з 2020 роком і 1,7% менше порівняно з 2021

роком. Забезпечення майбутніх витрат також спостерігає зменшення, а його питома вага у 2022 році склала 5,4%, що на 11,7% менше, ніж у 2020 та 2021 роках. Питома вага довгострокових зобов'язань зменшилася, тоді як короткострокових збільшилася. Це може свідчити про те, що підприємство в основному користується «короткостроковими» ресурсами, оскільки ринок довгострокового капіталу став менш доступним у періоди економічних труднощів.

2.2. Аналіз власного капіталу підприємства

Власний капітал підприємства відіграє роль у забезпеченні різноманітних функцій та аспектів його діяльності, зокрема:

- фінансова стабільність: власний капітал є фінансовим забезпеченням, яке зміцнює фінансову стабільність підприємства. Він може використовуватися для покриття можливих збитків та амортизації, що допомагає уникнути фінансових труднощів;
- розвиток та розширення: власний капітал може використовуватися для фінансування нових проектів, досліджень та розробок, а також для розширення виробництва чи входження на нові ринки;
- забезпечення вартості акцій: він виступає як джерело для виплати дивідендів та забезпечення вартості акцій для акціонерів;
- покриття зобов'язань: власний капітал служить як засіб для покриття зобов'язань перед кредиторами та іншими сторонами;
- відповідальність та контроль: забезпечує власникам (акціонерам) відповідальність за діяльність підприємства та контроль за управлінням через голосування на акціонерних зборах.

Власний капітал є ключовим елементом фінансової структури підприємства, забезпечуючи йому необхідні ресурси для стабільної та успішної діяльності.

Проведемо детальний розгляд компонентів та змін в структурі власного капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» за 2020-2022 рр. для вивчення його складових та динаміки змін.

Таблиця 2.3 – Склад та зміни в розподілі власного капіталу підприємства в період з 2020 по 2022 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021 року до 2020 року		Відхилення 2022 року до 2021 року	
	тис. грн.			тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пайовий капітал	93 945	93 945	93 945	-	-	-	-
Додатковий капітал	88 367	88367	88 350	-	-	-17	-0,01
Капітал у дооцінках	51 867	51 867	50 466	-	-	-1401	-2,8
Нерозподілений прибуток	14 412	6 495	41 853	-7 917	-121,9	35 358	84,5
Власний капітал	248591	240674	274614	-7 917	-3,3	33 940	12,4
Відсоток власного капіталу в сукупному капіталі	23,8	23,6	22,0		-0,2		-1,6

Джерело: складено автором

На підставі інформації з таблиці 2.3 можна встановити, що протягом аналізованого періоду зареєстрований капітал залишався стабільним. Додатковий капітал у 2022 році зазнав невеликого зменшення на 17,0 тис. грн, що складає всього 0,01%.

Нерозподілений прибуток у 2021 році зменшився на 7917,0 тис. грн або 121,9% у порівнянні з 2020 роком. Проте в 2022 році відбулося збільшення на рівні 353580 тис. грн, що становить 84,5% у порівнянні з 2021 роком. Отже, можна зробити висновок, що власний капітал підприємства збільшився протягом періоду з 2020 по 2022 роки. Порівнюючи 2021 рік із 2020 роком, відзначається зменшенням на 7917 тис. грн, або 3,3%. Але порівняно з 2021 роком у 2022 році спостерігається зростання на рівні 33940 тис. грн, або 12,4%.

Частка власного капіталу підприємства у скупченому капіталі зменшилася на 0,2% в порівнянні 2021 року із 2020 роком, але водночас зросла на 1,6% у порівнянні 2022 року із 2021 роком.

Для здійснення більш детального аналізу, ми проведемо оцінку величини наявних резервів, їх відповідність мінімально допустимим рівням та можливість їх спрямування за призначенням. Оцінку рівня створених резервів буде проведено за допомогою коефіцієнтів захисту і ризику власного капіталу.

В таблиці 2.4 наведено оцінку показників, що характеризують обсяг наявних резервів підприємства.

Таблиця 2.4 – Оцінка показників, що характеризують обсяг наявних резервів підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Показник	Алгоритм розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022 року до 2020 року	Відхилення 2022 року до 2021 року
Коефіцієнт захисту власного капіталу	$\frac{\phi_{1p1410} + \phi_{1p1415}}{\phi_{1p1495}}$	0,351	0,371	0,321	-0,03	-0,05
Коефіцієнт ризику власного капіталу	$\frac{\phi_{1p1495} - \phi_{1p1410} - \phi_{1p1415}}{\phi_{1p1410} + \phi_{1p1415}}$	1,81	1,71	2,11	0,3	0,4

Джерело: складено автором

Коефіцієнт захисту власного капіталу (КЗК) вказує на те, яка частина активів спрямована на захист статутного капіталу підприємства. Зменшення цього показника свідчить про зниження ефективності захисту. Здійснені розрахунки показують, що КЗК має тенденцію до зменшення: при порівнянні 2022 року з 2020 роком зменшення склало 0,03, а при порівнянні 2022 року з 2021 роком – 0,05.

Коефіцієнт ризику власного капіталу (КРК) відображає рівень ризику втрати статутного капіталу та наявного чистого прибутку підприємства. Зі збільшенням цього показника підприємство стає менш привабливим для

учасників ринку. Мінімальне значення КРК повинно бути не менше 0,5. За проведеними розрахунками можна визначити, що дане підприємство перевищує мінімальний рівень, і КРК має тенденцію до збільшення. При порівнянні 2022 року з 2020 роком збільшення становило 0,4, а порівнянні 2022 року з 2021 роком – у межах 0,3.

Розглядаючи співвідношення власного та залученого капіталу, необхідно провести аналіз джерел фінансових ресурсів, їхньої динаміки та структури, враховуючи, що цей огляд може використовуватися як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами бухгалтерської інформації. Відповідно до цього існують різні підходи до аналізу.

Позиковий капітал підприємства визначається як кошти чи інші майнові цінності, що залучаються для фінансування розвитку підприємства на тимчасовій основі. Джерела позикового капіталу поділяються на дві основні групи: довгострокові і короткострокові.

У вітчизняній практиці до довгострокових відносять позикові ресурси, строк погашення яких перевищує дванадцять місяців. У міжнародній практиці позикові джерела на термін від одного до п'яти років розглядаються як середньострокові. Короткостроковий позиковий капітал включає в себе кредити, позики, вексельні зобов'язання з терміном погашення менше одного року, а також кредиторську і дебіторську заборгованість.

У таблиці 2.5 представлено оцінку взаємозв'язку власного та залученого капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5 – Оцінка взаємозв'язку власного та залученого капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Показник	Алгоритм розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022 року до 2020 року	Відхилення 2022 року до 2021 року
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт незалежності	$\frac{\Phi_{1p1495}}{\Phi_{1p1900}(1300)}$	0,231	0,241	0,221	-0,01	-0,02

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{ф1р1495} + \text{ф1р1595}}{\text{ф1р1900}(1300)}$	0,621	0,621	0,221	-0,4	-0,4
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{ф1р1900} - \text{ф1р1495}}{\text{ф1р1495}}$	3,091	3,231	3,541	0,45	0,31

Джерело: складено автором

Коефіцієнт незалежності, що обчислюється як інвесторами, так і кредиторами підприємства, відображає частку власних коштів, вкладених власниками в загальну вартість майна підприємства. З теоретичної точки зору, припускається, що якщо коефіцієнт незалежності перевищує 50%, ризик для кредиторів є мінімальним: продавши половину майна, сформованого за рахунок власних коштів, підприємство може погасити свої зобов'язання перед боржниками.

Важливо відзначити, що це положення не може бути універсальним правилом і вимагає уточнення, врахування специфіки діяльності підприємства, його галузевої незалежності та впливу інших факторів. Згідно з нашими розрахунками, у 2022 році цей показник опускається нижче прийнятої норми і виявляє тенденцію до зменшення протягом останніх трьох років.

Коефіцієнт фінансової стійкості, визначаючи частку довгострокових пасивів у загальному капіталі, відображає те, які джерела фінансування підприємство може використовувати для своєї діяльності протягом тривалого періоду. Важливо відзначити, що цей показник нашого підприємства схильний до зменшення, але все ж знаходиться на високому рівні.

Коефіцієнт фінансування, який вказує на те, яка частина діяльності фінансується власними коштами, а яка - за рахунок позикових, є ще одним важливим показником. Ситуація, коли цей коефіцієнт менший за одиницю (що свідчить про те, що більша частина майна формується за рахунок позикових коштів), може створювати загрозу платоспроможності та ускладнювати отримання кредитів. Данний показник на підприємстві ТОВ «ПЛАНЕТА»

перевищує одиницю і схильний до збільшення, зокрема, порівняно з 2020 роком відзначається зростанням на 0,45, а порівняно з 2021 роком - на 0,31.

Отже, можна зробити висновок, що ефективність діяльності будь-якого підприємства визначається правильною стратегією управління його капіталом, а оптимізація структури капіталу виявляється ключовою складовою для досягнення цієї мети. Таким чином, в сучасних умовах важливим стає стратегічний аналіз капіталу підприємства, який спрямований на забезпечення його ефективного та стабільного функціонування.

2.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Фінансовий стан підприємства в контексті короткострокової перспективи оцінюється за допомогою показників ліквідності та платоспроможності, які в цілому висвітлюють його здатність ефективно та своєчасно вирішувати фінансові зобов'язання за короткий період.

Згідно з рівнем ліквідності, активи підприємства можна умовно класифікувати на чотири категорії: абсолютно ліквідні активи (група А1), активи, що швидко реалізуються (група А2), активи, що повільно реалізуються (група А3), активи, що важко реалізуються (група А4)

Зобов'язання підприємства поділяються на чотири групи залежно від строковості їх погашення: найбільш строкові зобов'язання (група П1), середньострокові зобов'язання (група П2), довгострокові зобов'язання (група П3), власний капітал (група П4).

Так баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо [24]:

$$A_1 \geq P_1$$

$$A_2 \geq P_2$$

$$A_3 \geq P_3$$

$$A_4 \leq P_4$$

У разі, коли виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності ($A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$), що означає, що поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то автоматично виконується і остання нерівність ($A4 \leq P4$). Ця нерівність має балансуєчий характер і підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів, що вказує на дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

В інших словах, якщо компанія успішно вирішує перші три вимоги забезпечення ліквідності, де поточні активи перевищують поточні зобов'язання, то вона також автоматично володіє достатньою кількістю власних оборотних коштів, що підтверджує фінансову стійкість.

В таблиці 2.6 наведено аналіз статей активів і пасиву для визначення його спроможності забезпечити достатні оборотні кошти для виконання поточних фінансових зобов'язань.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ліквідності балансу в статтях активу та пасиву підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Показник	Джерело інформації	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022/2020	Відхилення 2022/2021
1	2	3	4	5	6	7
Статті активів						
Найбільш ліквідні активи, А1	р. (1160 +...+ 1165)	303	2 290	7 001	6 698	4 711
Активи, що швидко реалізуються, А2	р. (1125 + ... + 1155)	215 861	291 510	581 874	366 013	290 364
Активи, що повільно реалізуються, А3	р. (1100 + 1110 + 1190)	86 039	50 608	74 700	-11 339	24 092
Активи, що важко реалізуються, А4	р. (1095 + 1170)	616 937	560 947	469 457	-147 480	-91 490
Статті пасивів						
Найбільш термінові зобов'язання, П1	р. (1615+...+ 1690 – 1665)	190 999	147 840	164 131	-26 868	16 291
Короткострокові пасиви, П2	р. (1600 +...+ 1610)	34 793	58 387	49 445	14 652	-8 942

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
Довгострокові пасиви, ПЗ	р. 1595	404 481	387 933	256 266	-148 215	-131 667
Постійні пасиви, П4	р. (1495+1665)	294 748	285 268	401 142	106 394	115 874

Джерело: складено автором

Порівняємо категорії активів і пасивів підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр., а отримані результати подамо у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Оцінка рівня ліквідності балансу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Стандарт	2020 рік	2021 рік	2022 рік
$A_1 \geq P_1$	303 < 190 999	2 290 < 147 840	7 001 < 164 131
$A_2 \geq P_2$	215 861 > 34 793	291 510 > 58 387	581 874 > 49 445
$A_3 \geq P_3$	86 039 < 404 481	50 608 < 387 933	74 700 < 256 266
$A_4 \leq P_4$	616 937 > 294 748	56 0947 > 285 268	469 457 > 401 142

Джерело: складено автором

Під час проведеного аналізу можна стверджувати, що баланс підприємства протягом 2020–2022 років не проявляє ліквідність. У 2020 році визначене рівняння відзначає, що порівняння активів, що швидко реалізуються та короткострокових пасивів, виявляє відсутність в достатній мірі ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань. Найбільш ліквідні активи не здатні в повному обсязі покрити найбільш термінові позики, вказуючи на нестачу грошових коштів у підприємства.

Активи, які повільно реалізуються, протягом усього аналізованого періоду менше довгострокових пасивів, вказуючи на те, що запаси на підприємстві недостатні для покриття довгострокових зобов'язань.

Усі ці показники свідчать про те, що активи, що важко реалізуються, перевищують власний капітал підприємства та доходи майбутніх періодів, що вважається негативним фактором для стійкості та розвитку підприємства, оскільки не виконується мінімальна умова фінансової стійкості.

Платоспроможність підприємства визначається його здатністю та можливістю виконувати фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, а також перед державою вчасно і повністю. Основні критерії платоспроможності включають:

- наявність достатньої кількості коштів на поточному рахунку;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Оцінка платоспроможності підприємства може бути проведена за французькою методикою, яка базується на дослідженні малих та середніх підприємств. Розроблена модель дозволяє оцінити ймовірність затримки платежів фірмою, враховуючи значення дискримінантного показника [36]:

$$Q = -0,16Y_1 - 0,22Y_2 + 0,87Y_3 + 0,1Y_4 - 0,245Y_5, \quad (2.1)$$

В таблиці 2.8 представлено коефіцієнти для оцінки платоспроможності за французькою методикою підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.8 – Коефіцієнти для оцінки платоспроможності за французькою методикою підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Складові французької моделі оцінки платоспроможності	Джерело інформації	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Y_1	$\frac{\phi 1 p.1125 \div 1155 + 1165}{\phi 1, p.1300}$	0,181	0,281	0,471
Y_2	$\frac{\phi 1 p.1495 + 1595}{\phi 1, p.1300}$	0,621	0,621	0,431
Y_3	$\frac{\phi 2 p.2250}{\phi 2, p.2000}$	0,051	0,031	0,141
Y_4	$\frac{\phi 2 p.2505}{\phi 2, p.2350}$	-6,51	-42,01	6,071
Y_5	$\frac{\phi 2 p.2090}{\phi 1, p.1900 - 1495}$	0,041	-	-

Джерело: складено автором

Оцінка платоспроможності є необхідною не лише для внутрішнього аналізу та прогнозу фінансової діяльності підприємства, але й важлива для його зовнішніх партнерів і можливих інвесторів. У відміну від ліквідності, фінансовий стан, оцінюваний за платоспроможністю, може змінюватися: на певну дату підприємство може бути платоспроможним, вже наступного дня ця ситуація може змінитися через виплати, або, навпаки, відсутність коштів.

Ймовірність затримки платежів, яка відображається у різних значеннях показника Q, представлена в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Ймовірність затримки платежів

Значення Q	+0,21	+0,48	+0,002	0,026	0,068	0,087	0,107	0,131	0,164	
Ймовірність затримки платежів, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10

Джерело: [36]

Щодо постійних затримок у виплаті, існує можливість інформувати керівництво підприємства про можливі заходи, які передбачені законодавством для кредиторів підприємства. Це включає в себе створення списку кредиторів, які можуть перешкоджати подачі необхідних документів.

У таблиці 2.10 представлено ймовірність затримки платежів підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.10 – Ймовірність затримки платежів підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Роки	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Значення показника Q	0,971	0,403	0,899

Джерело: складено автором

Виходячи з інформації, представленої у таблиці 2.10, можна встановити, що ймовірність затримки платежів на підприємстві ТОВ «ПЛАНЕТА» знаходиться на високому рівні. Отже, виявляється необхідність вжиття заходів для прискорення процесів взаєморозрахунків на підприємстві протягом наступних періодів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Застосування методу максимізації рентабельності власного капіталу для оптимізації капіталу підприємства

Задачі оптимізації структури капіталу підприємства та підготовки відповідної інформації для управління є вельми актуальними. Ці питання стають особливо важливими в сучасних умовах, коли майже кожне підприємство для розширення своєї діяльності може звертатися до формування активів за рахунок коштів, що надаються фінансовим ринком.

Процес оптимізації капіталу включає в себе пошук та впровадження потенційних резервів для покращення складу і структури джерел фінансування активів, підвищення ефективності використання капіталу, а також забезпечення сталого економічного зростання та фінансової безпеки підприємства [12].

Пошук цих резервів базується на результатах факторного аналізу, а реалізація виявлених можливостей визначатиметься загальною політикою управління, яка відповідає обраній стратегії розвитку підприємства.

Визначення оптимального співвідношення між власним та позичковим капіталом, розробка інструментарію для визначення цього співвідношення, а також своєчасне та ефективне реагування на зміни зовнішніх факторів є невід'ємною умовою ефективного функціонування підприємства.

Адекватне відношення між власним та залученим капіталом відіграє ключову роль у підтримці фінансового стану підприємства.

Динаміка структури капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр. подана у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка структури капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Показник	Джерело	Обсяг тис. грн			Питома вага, %		
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Власний капітал	р. 1495	248 591	240 674	274 614	23,81	23,71	22,01
Позиковий капітал	р. 1595+1695	572 503	558 410	776 716	76,21	76,31	78,0
Баланс	р. 1900	1 046 119	1 018 357	1 245 746	100	100	100

Джерело: складено автором

За даними, що представлені у вищезазначеній таблиці, можна відзначити, що власний капітал становив 23,8% у 2020 році, у той час як позичковий капітал становив 76,2%. У 2021 році власний капітал зменшився до 23,7%, а позичковий збільшився до 76,3%. У 2022 році власний капітал склав 22%, а позичковий — 78%.

Оптимізацію капіталу підприємства можна здійснити за допомогою трьох методів: оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності; оптимізація структури капіталу за мінімізації вартості; оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків.

Використання механізму фінансового левериджу є основною стратегією при застосуванні методу оптимізації структури капіталу, який спрямований на досягнення максимального рівня прогнозованої фінансової рентабельності. При цьому для розрахунку ефекту фінансового левериджу використовують відому формулу [8]:

$$ЕФЛ = (1 - C_{пп}) * (КБР_a - ВК_{ПК}) * \frac{ПК}{ВК} \quad (3.1)$$

де, $C_{пп}$ – ставка податку на прибуток;

$КБР_a$ – коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

$ВК_{пк}$ – середній розмір відсотків за кредит, сплачених підприємством за використання позиченого капіталу, %;

ПК – середня сума використаного підприємством позиченого капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу підприємства

Подання ефекту фінансового левериджу відносно підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр. виконано у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок ефекту фінансового левериджу відносно підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Розрахунковий показник	Джерело для розрахунку	2020 рік	2021 рік	2022 рік
$C_{пл}$	Офіційні дані	18%	18%	16,9%
$КБР_a$	$\Phi 2$ р. 2090 / $\Phi 1$ ((р. 1300 п.п. + 1300 к.п.)/2)	$= 33906 / ((895959 + 1046119) / 2) * 100 = 3,5$	$= -25341 / ((1046119 + 1018357) / 2) * 100 = -2,5$	$= -28809 / ((1018357 + 1245746) / 2) * 100 = -2,5$
$ВК_{пк}$	Середньо-статистичні дані	27%	23%	25%
ПК	$\Phi 1$ р. (1695 п.п. + 1595 п.п. + 1695 к.п. + 1595 к.п.) / 2) =	$= (214410 + 424002 + 393047 + 404481) / 2 = 717970$	$= (393047 + 404481 + 389750 + 387933) / 2 = 787605,5$	$= (389750 + 387933 + 714866 + 256266) / 2 = 874407,5$
ВК	$\Phi 1$ р.(1495 п.п. + 1495 к.п.)/2 =	$= (257547 + 248591) / 2 = 253069$	$= (248591 + 240674) / 2 = 244632,5$	$= (240674 + 274614) / 2 = 257644$
ЕФЛ		$= (1 - 0,18) * (3,5 - 27) * (717970 / 253069) = -54,73$	$= (1 - 0,18) * (-2,5 - 23) * (787605,5 / 244632,5) = -67,33$	$= (1 - 0,169) * (-2,5 - 25) * (874407,5 / 257644) = -77,56$

Джерело: складено автором

Аналіз структури капіталу на підприємстві та визначення ефекту фінансового левериджу вказали на від'ємний вплив зменшення власного капіталу, що означає, що зменшення обсягу власних коштів призвело до зниження прибутковості активів.

Процес оптимізації, використовуючи метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості, базується на попередній оцінці вартості власного та позикового капіталу при різних умовах його залучення та здійсненні розрахунків середньозваженої вартості капіталу. Далі розглянемо процес оптимізації структури капіталу підприємства за цим критерієм, представленого у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Обчислення вагованого середнього капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

№	Показник	Роки		
		2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	Загальний капітал, %	100	100	100
2	Варіації структури капіталу, %			
a	власний капітал	23,8	23,7	22,0
б	позиковий капітал	76,2	76,3	78
3	Передбачені дивідендні виплати, %	8	7	7
4	Ставка відсотка за кредит + премія за ризик, %	27	23	25
5	Податок на прибуток, %	0,18	0,18	0,169
6	Податковий коректор (1- ряд. 5)	0,82	0,82	0,831
7	Ставка відсотку за кредит з урахуванням податкового коректора (ряд. 4 * ряд. 6)	22,14	18,86	20,76
8	Складові частини капіталу			
a	власна частина ((ряд. 2a * ряд. 3)/100)	1,904	1,659	1,54
б	позикова частина ((ряд. 2б * ряд. 7)/100)	16,87	14,39	16,19
9	Середньозважена вартість капіталу, % ((ряд. 8a*2a + 8б*2б)/100)	= (45,32 + 1285,49) / 100 = 13,31	= (39,32 + 1097,96) / 100 = 11,37	= (33,88 + 1262,82) / 100 = 12,97

Джерело: складено автором

При проведенні розрахунків використовувалася середня ставка відсотка за кредит. З таблиці 3.3 видно, що мінімальна середньозважена вартість капіталу досягається при відношенні власного та позикового капіталу в співвідношенні 23,7% до 76,3% у 2021 році.

Навіть у тих роках, коли структура капіталу була трошки вищою (2020 та 2022 роки), середньозважена вартість капіталу в 2022 році складала лише 12,97%, що менше за аналогічний показник 2020 року. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків

передбачає використання диференційованого підходу до вибору джерел фінансування для різних компонентів активів підприємства.

Як рекомендацію можна висловити підприємству прагнення збільшити обсяги власного капіталу, що призведе до підвищення прибутковості активів підприємства.

Оптимальна структура капіталу вимагає комплексної оцінки фінансових джерел. Оцінка ефективності управління капіталом повинна супроводжуватися експертним аналізом різноманітних аспектів фінансування.

Серед методів кількісної оцінки структури капіталу та визначення його оптимальної форми важливе значення має метод витрат на капітал. Цей метод визначає оптимальну структуру капіталу, при якій досягається максимальна вартість корпорації на фінансовому ринку при мінімальній ціні капіталу. Основна ідея методу полягає в мінімізації витрат на капітал, або бар'єрної ставки прибутковості капіталу [8].

Загальні витрати на капітал розраховуються як середньозважена величина. Навіть при тісному коливанні середньозваженої вартості капіталу, цей показник залишається ключовим фактором у вартості бізнесу, виступаючи бар'єрною ставкою доходності капіталу. Мінімізація такого бар'єра робить підприємство більш гнучким у реалізації ефективних інвестицій та сприяє більш гнучкій інвестиційній політиці.

3.2. Використання критерію мінімізації рівня фінансового ризику для оптимізації структури капіталу підприємства

Процес вдосконалення структури капіталу підприємства, як було вже зазначено, розгортається через послідовні етапи. У попередньому розділі розглянуто оптимізацію структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності. Наступним кроком є оптимізація структури капіталу, використовуючи критерій мінімізації його вартості.

Цей метод ґрунтується на попередній оцінці власного та запозиченого капіталу в різних умовах їхнього формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу. Отже, проводиться аналіз для пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства. Використовуючи капітал із різних джерел, фінансові менеджери ставлять за мету оптимізувати структуру капіталу з метою зниження середньозваженої вартості капіталу - середньої вартості за всіма джерелами фінансування.

Для визначення оптимальної структури капіталу використовується формула середньозваженої вартості капіталу (Weighted Average Cost of Capital — WACC) [41]:

$$WACC = \frac{D}{V} (D * R_D)(1 - T) + \frac{E}{V} (R_B) \quad (3.2)$$

де, $\frac{D}{V}$ – коефіцієнт боргу (боргового навантаження на капітал корпорації);

$\frac{E}{V}$ – частка власного капіталу у капіталі корпорації;

R_D – процентна ставка за боргом;

R_B – вартість акціонерного капіталу;

T – податкова ставка.

Формула використовується для визначення оптимальної структури капіталу у випадках, коли в комплексі капіталу корпорації враховується борг. Якщо джерела формування капіталу різноманітні (наприклад, фінансування проекту здійснюється через випуск нових акцій, емісію облігацій, нерозподілений прибуток та інші джерела), то коефіцієнт WACC (зважений середній вартість капіталу) має наступний вигляд [41]:

$$WACC = \sum_{t=1} W_i R_i \quad (3.3)$$

де, W_i – питома вага джерела у формуванні структури капіталу;

R_i – процентна ставка за джерелом.

Цей метод широко використовується для визначення джерел фінансування капітальних інвестицій, особливо в сфері реального капіталу. У даному випадку визначається ефективність майбутніх капітальних інвестицій. Завдання фінансових менеджерів полягає в тому, щоб сформувати таку структуру джерел фінансування, яка забезпечить мінімальні витрати, а саме мінімальний процент за залученим капіталом [44].

Процес оптимізації за допомогою цього методу базується на попередній оцінці вартості власного та позикового капіталу за різних умов його залучення та виконання розрахунків середньозваженої вартості капіталу [6]. Розглянемо процес оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості за допомогою табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Розрахунок середньозваженої вартості капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

№	Показник	2020 р	2021 р	2022 р
1	Сукупний капітал, тис.грн.	1046119	1018357	1245746
2	Власний капітал, тис.грн.	248591	240674	274614
3	Позиковий капітал, тис.грн.	572503	558410	776716
4	Структура капіталу:			
5	Власний капітал	23,8	23,7	22,0
6	Позиковий капітал	76,2	76,3	78
7	Чистий прибуток, тис.грн.	-45222	-6554	42211
8	Відсоткова ставка за кредит, %	0,27	0,23	0,25
9	Ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом	0,18	0,18	0,18
10	Рівень витрат щодо залучення банківського кредиту, виражений десятковим дробом	0,07	0,08	0,06
11	Вартість власного капіталу, % ((ряд.7/ряд.2)*100)	-18,19	-2,72	15,37
12	Вартість позикового капіталу у формі банківського кредиту, % ((ряд.8*(1-ряд.9))/(1-ряд.10))	-16,04	-2,42	13,41
13	Середньозважена вартість капіталу, %((ряд.5/100)*ряд.11)+(ряд.6/100)*ряд.12)	-16,55	-2,49	13,84

Джерело: складено автором

Під час розрахунку використовувалось приблизне значення ставки відсотка за кредит. Як вказано у таблиці 3.4, при оптимізації структури

власного та позикового капіталу до рівня 23,8% та 76,2% відповідно, середньозважена вартість капіталу досягає мінімального значення, а саме - 16,55%. Така конфігурація капіталу дозволяє максимізувати реальну ринкову вартість підприємства, навіть за умови тимчасових збитків у діяльності.

Звернемо увагу на останній із наведених методів – метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Цей підхід передбачає систематичний вибір джерел фінансування для різних компонентів активів підприємства.

Наявність достатнього обсягу оборотного капіталу є критичним фактором для успішної функціонування промислових підприємств. У процесі управління оборотним капіталом вирішуються питання вибору джерел його формування та визначення оптимального рівня.

Це пов'язано з забезпеченням ліквідності та платоспроможності підприємства, а також створення обсягу оборотного капіталу, достатнього для належного фінансового забезпечення виробничих процесів. З огляду на це, формування оборотного капіталу є актуальним питанням [43].

Важливою аспектом виступає питання про джерела формування оборотного капіталу, особливо з урахуванням постійних змін кон'юнктури ринку. Покриття цих потреб власними коштами майже неможливе, тому потрібне додаткове фінансування. Таким чином, політика формування оборотного капіталу повинна спрямовуватися на забезпечення необхідного рівня оборотного капіталу через розумний вибір джерел фінансування, що гарантує належну ліквідність та фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

В економічній літературі виділяють три підходи до фінансування груп активів підприємства, які представлені на рис. 3.1.

Залежно від індивідуальних поглядів засновників створеного підприємства обирається варіант фінансування активів. Цей метод, на нашу думку, надає можливість врахувати унікальні особливості кожного підприємства та особисті погляди його засновників. Отже, вибір конкретних

підходів до фінансування активів підприємства залежить від ставлення фінансових менеджерів до ризику [43].

Склад активів підприємства	Консервативний підхід	Компромісний підхід	Агресивний підхід
Змінна частина оборотних активів	КПК	КПК	КПК
Постійна частина оборотних активів			
Необоротні активи			ДПК + ВК

При цьому КПК – короткостроковий позиковий капітал;

ДПК – довгостроковий позиковий капітал;

ВК – власний капітал.

Рисунок 3.1 – Підходи до фінансування активів створеного підприємства
Джерело: [6, 43]

У випадку, якщо підприємство впевнене, що може легко відновлювати короткострокові зобов'язання, застосування агресивного підходу дозволить значно заощадити на витратах з оплати запозичень. З іншого боку, у випадку невпевненості в тому, що буде можливість постійно утримувати зобов'язання на певному рівні (що є характерним для вітчизняної економіки), поміркований або навіть консервативний підхід може бути більш ефективним.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків включає в себе процес диференційованого вибору джерел фінансування різних компонентів активів підприємства. У економічній літературі виділяють три підходи до фінансування груп активів підприємства [43].

На підставі даних, представлених у таблиці 3.5, здійснюється мінімізація структури капіталу підприємства за критерієм зниження рівня фінансових

ризиків, враховуючи при цьому структуру активів підприємства. Тут під постійною частиною оборотних активів розуміється їх норматив при мінімальному обсязі діяльності, в той час як під змінною частиною розглядається перевищення цього нормативу через циклічні або сезонні фактори діяльності.

Таблиця 3.5 – Склад активів підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Склад активів	Джерело	Роки		
		2020 р	2021 р	2022 р
Змінна частина оборотних активів	Ф1 р.1160-1190	41950	21490	20409
Постійна частина оборотних активів	Ф1 р.1100-1155	423860	449786	764044
Необоротні активи	Ф1 р.1095	580309	547081	461293
Актив	Ф1 р.1300	1046119	1018357	1245746

Джерело: складено автором

Враховуючи інформацію з таблиці 3.5, проведемо розрахунок можливої структури капіталу в рамках консервативного підходу до фінансування активів, де вся постійна частина оборотних активів і половина змінної фінансується за рахунок власного капіталу (ВК) і довгострокового позикового капіталу (ДПК), а інша половина змінної – за рахунок короткострокового позикового капіталу (КПК); також розглядаємо помірний варіант (де постійну частину фінансують ВК і ДПК, а змінну – КПК) та агресивний варіант (де половину постійної частини фінансують ВК і ДПК, а все інше – КПК) згідно з таблицею 3.6.

Таблиця 3.6 – Розрахунок структури капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» у 2020-2022 рр.

Капітал	Консервативний підхід	%	Компромісний підхід	%	Агресивний підхід	%
1	2	3	4	5	6	6
2020 рік						
Власний капітал	1025144	97,99	1004169	95,99	792239	75,73

Продовження табл 3.6

1	2	3	4	5	6	7
Позиковий капітал	20975	2,01	41950	4,01	253880	24,27
Пасив	1046119	100	1046119	100	1046119	100
2021 рік						
Власний капітал	1007612	98,94	996867	97,89	771974	75,81
Позиковий капітал	10745	1,06	21490	2,11	246383	24,19
Пасив	1018357	100	1018357	100	1018357	100
2022 рік						
Власний капітал	1235541	99,18	1225337	98,36	843315	67,7
Позиковий капітал	10205	0,82	20409	1,64	402431	32,3
Пасив	1245746	100	1245746	100	1245746	100

Джерело: складено автором

Таким чином, результати проведених розрахунків дозволяють зробити висновок, що керівництво підприємства віддає перевагу агресивному підходу до формування оборотних активів. Цей підхід спрямований на повне задоволення поточних потреб у всіх їх аспектах та створення нормативів, що дозволяють ефективно управляти ризиками під час операційної діяльності підприємства.

За такого підходу до управління оборотними активами забезпечується середнє співвідношення між рівнем ризику та рівнем ефективності використання оборотних активів у реальних умовах господарювання.

Агресивна політика управління оборотними активами визначається високою часткою поточних активів у відсотках від загальної суми активів та тривалим періодом їх оборотності. Підприємство утримує значні готівкові резерви, має значні запаси сировини та готової продукції, сприяючи підвищенню дебіторської заборгованості.

Такий тип політики можливий для підприємств, які не мають труднощів у отриманні короткострокових кредитів. Суттєвими ознаками агресивної політики є зростання короткострокових зобов'язань, зокрема значне збільшення частки короткострокових кредитів від комерційних банків (понад 50%) відносно загальної суми зобов'язань підприємства.

Таким чином, агресивний підхід в управлінні оборотними активами може бути вибраний тоді, коли підприємство впевнене в легкості відновлення короткострокових зобов'язань. На відміну від цього, у випадку невизначеності щодо постійного збереження рівня зобов'язань (яке є характерним для вітчизняної економіки), поміркований або консервативний підхід може бути більш ефективним.

3.3. Прогнозування динаміки агресивного розподілу капіталу підприємства за допомогою методу ковзної середньої геометричної

Прогнозування, узагальнено в даному контексті, представляє собою процес оцінки майбутнього стану певного явища, базований на систематичному та науковому дослідженні. Передбачення загалом, і прогнозування в частині, виступає необхідною передумовою для обґрунтованого прийняття рішень. У сфері підприємництва, процес прогнозування тісно пов'язаний з плануванням, що включає в себе визначення цілей, методів досягнення та конкретних завдань і дій.

Прогноз, здійснений за допомогою статистичних методів, є ймовірнісною оцінкою можливості розвитку конкретного об'єкта чи процесу та його характеристик у майбутньому. Об'єктом статистичного прогнозу можуть бути різноманітні економічні явища і процеси, управління та планування розвитку яких ускладнюється внаслідок впливу численних факторів [19].

На зображеній на рисунку 3.2 схемі представлено класифікацію методів прогнозування в залежності від методів отримання його результатів.

Використання будь-якого методу екстраполяції передбачає, що існує часовий ряд рівнів попиту (або обсягів збуту) $v_1, v_2, \dots, v_N$ за послідовні, однакові періоди часу $i = 1, 2, \dots, N$. Серед основних методів екстраполяції можна виділити методи моделювання тренду, ідентифікації тренду зі згладжуванням ряду та загальний аналіз часових рядів.

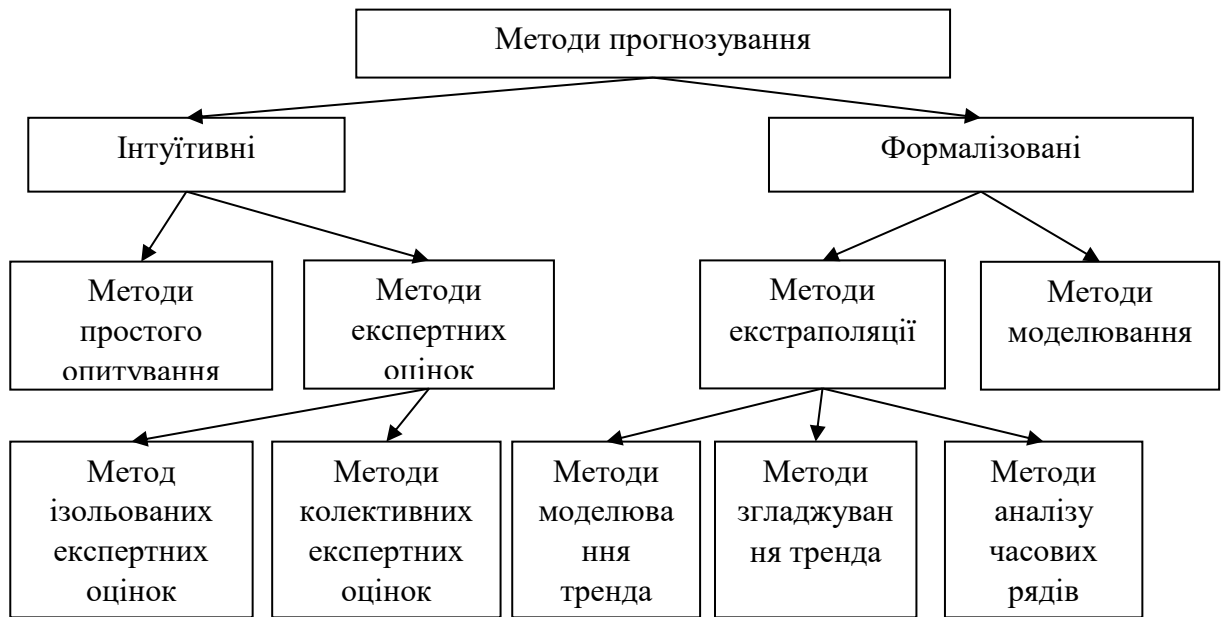

Рисунок 3.2 – Структура розподілу методів прогнозування в залежності від методології отримання його результатів

Джерело: [19]

Перш за все необхідно розглянути прості методи оцінки тренду, такі як метод на основі середнього значення та метод на основі середнього темпу росту, які використовуються переважно для попередніх приблизних оцінок майбутніх рівнів.

Однак вибір моделі тренду може ускладнюватися, коли прогнозуються ряди з виразними коливаннями. Щоб уникнути цього, перед безпосереднім оцінюванням тренду часто використовують методи згладжування. Вони дозволяють, хоча й не повністю, зменшити вплив коливань ряду і тим самим зменшити випадковий фактор. Методи згладжування виступають як допоміжні засоби в прогнозуванні і використовуються в поєднанні з основними методами, зокрема з методом моделювання тренду.

Один із підходів до згладжування базується на методі ковзної середньої. Він дозволяє частково усунути як випадкові, так і деякі періодичні складові з малим періодом. За допомогою цього методу можна провести аналіз

згладженої кривої та виділити систематичну тенденцію або тренд у вигляді певної функції.

Для пошуку ковзної середньої спочатку визначається інтервал усереднення, тобто кількість точок, за допомогою яких визначається середнє значення для рівня v_t . Зазвичай вибирають непарне значення $m = 2k + 1$, де k - напівінтервал усереднення.

Потім значення за всі періоди інтервалу усереднення сумуються, і отриману суму ділять на кількість періодів. Для простої ковзної середньої її значення обчислюються за формулою [46]:

$$\hat{v}_t = \frac{v_{t-k} + v_{t-k+1} + \dots + v_t + \dots + v_{t+k}}{m} \quad (3.4)$$

Для розрахунку зваженої ковзної середньої використовують таку формулу [46]:

$$\hat{v}_t = a_{-k}v_{t-k} + \dots + a_{-1}v_{t-1} + a_0v_t + a_1v_{t+1} + \dots + a_kv_{t+k} \quad (3.5)$$

де коефіцієнти α_i (ваги рівнів) задовольняють таким умовам: $\alpha_{-i} = \alpha_i$ ($i = 1, 2, \dots, k$), [46]

$$\sum_{i=-k}^k a_i = 1 \quad (3.6)$$

Метод ковзної середньої володіє як позитивними характеристиками, так і недоліками. З одного боку, як засіб виявлення тренду, він є простим і дозволяє отримати приблизну картину довгострокових змін. З іншого боку, цей метод може пропустити ключові точки зміни в тренді, що особливо важливо для практичних застосувань у сфері маркетингу. Для успішної реалізації методу необхідна стабільна періодичність часових рядів, і важко розрахувати ковзні середні для останніх спостережень у ряді.

У нашому випадку ми використовуємо алгоритм розрахунку ковзної середньої як середню геометричну ($\bar{X}$) [46]:

$$\bar{X} = \sqrt[n]{X_1 * X_2 * \dots * X_n} \quad (3.7)$$

де n – досліджуваний інтервал ряду динаміки;

X_n – значення досліджуваного показника в n -му періоді.

Для проведення прогнозування наведено дані щодо агресивної структури капіталу підприємства, які були визначені під час обчислень у розділі 3.2 і представлені у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Вихідні дані для прогнозування структури капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Власний капітал	792239	771974	843315
Позиковий капітал	253880	246383	402431

Джерело: складено автором

Створимо розрахункову таблицю 3.8, яка є необхідною для визначення прогнозних значень.

Таблиця 3.8 – Розрахункова таблиця

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темп приросту	
				2021 /2021	2022 /2021
Власний капітал	792239	771974	843315	0,97	1,09
Позиковий капітал	253880	246383	402431	0,97	1,63

Джерело: складено автором

Визначення прогнозних показників компанії на період з 2023 по 2030 роки здійснюється шляхом застосування методу середньої геометричної, як показано в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 – Прогнозування структури капіталу підприємства на 2023-2030 рр. за допомогою середньої геометричної

Показник	Розрахунок прогнозного значення	Прогнозне значення	Темп приросту
1	2	3	4
2023 рік			
Власний капітал	$= 843315 * \sqrt[2]{0,97 * 1,09}$	867139,44	1,03
Позиковий капітал	$= 402431 * \sqrt[2]{0,97 * 1,63}$	506023,98	1,26
2024 рік			
Власний капітал	$= 867139,44 * \sqrt[2]{1,09 * 1,03}$	918799,61	1,06
Позиковий капітал	$= 506023,98 * \sqrt[2]{1,63 * 1,26}$	725187,27	1,43
2025 рік			
Власний капітал	$= 918799,61 * \sqrt[2]{1,03 * 1,06}$	960046,67	1,04
Позиковий капітал	$= 725187,27 * \sqrt[2]{1,26 * 1,43}$	973427,17	1,34
2026 рік			
Власний капітал	$= 960046,67 * \sqrt[2]{1,06 * 1,04}$	1008003,29	1,05
Позиковий капітал	$= 973427,17 * \sqrt[2]{1,43 * 1,34}$	1347484,82	1,38
2027 рік			
Власний капітал	$= 1008003,29 * \sqrt[2]{1,04 * 1,05}$	1053351,38	1,04
Позиковий капітал	$= 1347484,82 * \sqrt[2]{1,34 * 1,38}$	1832381,18	1,36
2028 рік			
Власний капітал	$= 1053351,38 * \sqrt[2]{1,05 * 1,04}$	1100739,59	1,04
Позиковий капітал	$= 1832381,18 * \sqrt[2]{1,38 * 1,36}$	2510295,34	1,37
2029 рік			
Власний капітал	$= 1100739,59 * \sqrt[2]{1,04 * 1,04}$	1144769,17	1,04
Позиковий капітал	$= 2510295,34 * \sqrt[2]{1,36 * 1,37}$	3426530,15	1,36
2030 рік			
Власний капітал	$= 1144769,17 * \sqrt[2]{1,04 * 1,04}$	1190559,94	1,04
Позиковий капітал	$= 3426530,15 * \sqrt[2]{1,37 * 1,36}$	4677182,28	1,36

Джерело: складено автором

Виходячи з отриманих обчислень, створимо таблицю з прогнозними показниками структури капіталу підприємства на період від 2023 до 2030 року.

Таблиця 3.10 – Прогнозні значення структури капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» на 2023-2030 рр.

Рік	Власний капітал	%	Позиковий капітал	%
2023 рік	867139,44	63,15	506023,98	36,85
2024 рік	918799,61	55,89	725187,27	44,11
2025 рік	960046,67	49,65	973427,17	50,35
2026 рік	1008003,29	42,79	1347484,82	57,21
2027 рік	1053351,38	36,50	1832381,18	63,50
2028 рік	1100739,59	30,48	2510295,34	69,52
2029 рік	1144769,17	25,04	3426530,15	74,96
2030 рік	1190559,94	20,29	4677182,28	79,71

Джерело: складено автором

На рисунку 3.3 представлено спрогнозовану структуру капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» на 2023-2030 рр.

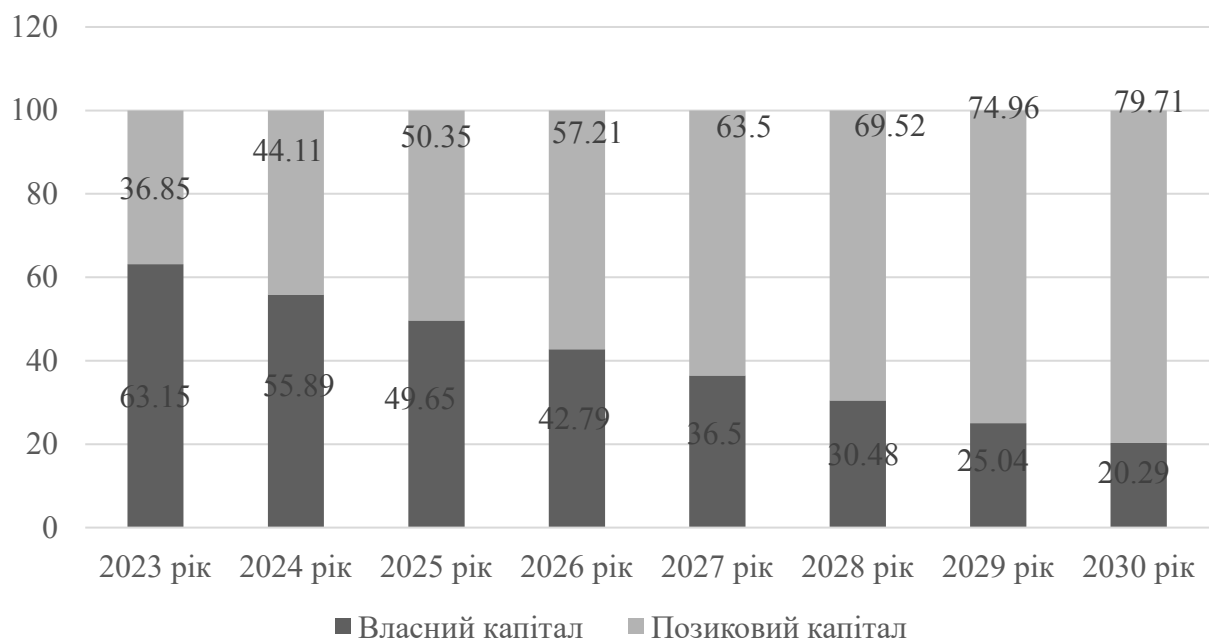

Рисунок 3.3 – Спрогнозована структура капіталу підприємства ТОВ «ПЛАНЕТА» на 2023-2030 рр.

Джерело: складено автором

За отриманими прогнозними даними можна виокремити негативні тенденції у структурі капіталу підприємства. Зокрема, можна спостерігати

поступове зменшення обсягу власного капіталу у загальній вартості майна протягом кожного року, водночас із збільшенням обсягу позикового капіталу. Це свідчить про зростання залежності підприємства від кредиторів. Динаміка цих змін обумовлена високими темпами приросту позикового капіталу, що перевищують темпи приросту власного капіталу.

Оптимальним варіантом для підприємства в цьому контексті буде збільшення частки власного капіталу. Це можливо досягти шляхом оновлення основних фондів та компенсації цієї частки за рахунок залучення кредиту. В результаті цих заходів очікується підвищення фондівіддачі та зростання рентабельності власного капіталу при збереженні задовільного фінансового стану підприємства.

Встановлення оптимального співвідношення між власним та позичковим капіталом на тривалий період є важливим завданням для ефективного функціонування підприємства. З огляду на постійні зміни зовнішнього середовища, рекомендується не визначати конкретні значення для цього співвідношення, а визначити зону допустимих значень структури капіталу.

Найбільш оптимальним підходом є постійне визначення та коригування зони допустимих значень структури капіталу підприємства, використовуючи різні інструменти, такі як додаткова емісія акцій, залучення довгострокових і короткострокових кредитів та вдосконалення системи розрахунків з кредиторами та іншими учасниками господарювання.

Запропонований методичний підхід до оптимізації структури капіталу надасть керівництву можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо фінансування активів, використовуючи різноманітні можливості фондового ринку для підвищення ринкової вартості підприємства. Однією з переваг цього підходу є можливість коригувати управлінські дії щодо капіталу у короткостроковому періоді відповідно до змін у зовнішньому середовищі.

ВИСНОВКИ

Успішний розвиток підприємств визначається ефективним управлінням їхнім капіталом, що включає в себе обґрунтування оптимального обсягу цього капіталу відповідно до розміру, структури та специфіки виробничої діяльності. Вибір раціональних методів накопичення капіталу, нарощування його резервів, а також врахування вартості і ризиків є ключовими аспектами, що гарантують стійкий розвиток підприємства. Важливою передумовою досягнення ефективності управління капіталом є правильний вибір методів та методологічних підходів до оптимізації та формування його структури.

У першому розділі моєї дипломної роботи було розглянуто теоретичні аспекти оптимізації структури капіталу підприємства. Цей розділ включав аналіз основних характеристик капіталу підприємства, його сутності, функцій та джерел формування. Крім того, надавалася інформація про управління оптимізацією структури капіталу підприємства.

Внаслідок проведеного дослідження було здійснене теоретичне узагальнення та обґрунтування теоретико-методичних засад. Отримані результати використовуються для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу структури капіталу, спрямованих на підвищення ефективності системи управління підприємством.

Систематизація теоретичних принципів, які визначають категорію «капітал підприємства», дозволила окреслити основні суттєві риси капіталу. З урахуванням потреб ефективного управління капіталом у підприємствах було сформульовано концепцію капіталу підприємства як комплексу власних та запозичених фінансових ресурсів, що застосовуються в діяльності та формуються під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Ця концепція забезпечує фінансову рівновагу підприємства як у поточному, так і у довгостроковому періодах його розвитку.

У другому розділі було виконано аналіз фінансового стану ТОВ «ПЛАНЕТА» за період з 2020 по 2022 роки. Докладно проаналізовано активи

та власний капітал підприємства, а також проведено оцінку ліквідності та платоспроможності компанії.

Під час аналізу активів підприємства було виявлено, що загальна сума балансу компанії протягом періоду з 2020 по 2022 роки збільшилася. Це може вказувати на позитивний розвиток підприємства. Особливу увагу слід звернути на оборотні активи, які складають найбільшу частку в активах підприємства. Це свідчить про легку структуру активів компанії. Також слід відзначити, що власний капітал підприємства демонструє динамічний зріст, у той час як довгострокові зобов'язання зменшуються. Однак короткострокові зобов'язання зросли на 40% до кінця 2022 року.

Також було встановлено, що існує значна ймовірність відкладення платежів на підприємстві ТОВ «ПЛАНЕТА». Це свідчить про необхідність прийняття заходів для прискорення взаєморозрахунків на підприємстві протягом наступних періодів.

У третьому розділі моєї дипломної роботи представлені напрями удосконалення структури капіталу підприємства, висвітлені теоретичні та методичні засади оптимізації його капіталу, а також використано метод максимізації рентабельності власного капіталу. Також розглянуті критерії мінімізації середньозваженої вартості капіталу та рівня фінансового ризику як інструменти для оптимізації капіталу підприємства. Здійснено прогноз агресивної структури капіталу підприємства шляхом використання ковзної середньої геометричної, оскільки цей метод, за результатами розрахунків, виявився оптимальним для ефективності функціонування підприємства.

Для забезпечення ефективного формування капіталу підприємства розроблено методичний набір інструментів для визначення його оптимальної структури, включаючи побудову економіко-математичних моделей. Засновуючись на отриманих моделях для конкретного підприємства, визначені відповідні обсяги елементів капіталу та розрахована його оптимальна структура, яку було також прогнозовано на майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв М.А., Кравченко С.В. Управління структурою капіталу. *Економіка, фінанси, право*. 2013. № 1. С. 25–27.
2. Баліцька В. В. Структурування капіталу підприємств та оцінка ефективності його використання // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 6. С. 56-62.
3. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства // *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №5. С.133-138.
4. Білик М.Д., Манько В.А. Показник середньозваженої вартості (WACC) як критерій оптимізації структури капіталу промислових підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 9. С. 115-119.
5. Варавка В. В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства // *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 184-192.
6. Воронін А.В. Оптимізація структури капіталу акціонерного товариства // *Фінанси, облік, банки*. 2016. № 1. С. 79-83.
7. Давиденко Н.М. Фінансовий леверидж в оптимізації структури капіталу акціонерних товариств // *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 10-13.
8. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку : монографія. Харків : «Діса плюс», 2020. 256 с.
9. Дослідження операцій. Частина І: навч.- метод. посібник / М.В. Негрей, З.Б. Артими-Дрогомирецька. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2014. 312 с.
10. Дропа Я.Б. Визначення оптимальної структури оборотного капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності // *Вісник Львівської державної фінансової академії : зб. наук. праць. Сер.: Економічні науки*. 2015. № 9. С. 361-368.

11. Єфіменко Н. А. Теоретичні засади відтворення якості основного капіталу підприємств // *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 5 С.74-85.
12. Зборовська Ю. О. Капітал підприємства: теоретичні аспекти визначення суті капіталу // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 7. С. 35-39.
13. Ільчук О.О., Дєдова К.О. Значення діагностики фінансового стану в системі управління торговельним підприємством. *Науковий вісник НЛТУ України (збірник науково-технічних праць)*. Львів: РВВ НЛТУ України. 2016. Вип. 21.18 С. 112-116.
14. Кануннікова В.М., Полозова Т.В. Сутність фінансово-економічного моніторингу діяльності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник наукових статей)*. 2017. №37. С. 194-197.
15. Клементьєва О.Ю. Прогнозування фінансового стану в системі управління підприємством // *Наукові праці Кіровоградського технічного університету: Економічні науки*. Кіровоград: КНТУ, 2014. Вип 6. С.176- 179.
16. Клементьєва О.Ю. Предпрогнозна оцінка структури майна і капіталу промислового підприємства // *Научный журнал “Культура народов Причерноморья”*. 2015. № 71. С.78-83.
17. Клементьєва О.Ю. Метод координат та прогнозування фінансового стану промислового підприємства // *Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції “Розвиток економіки в трансформаційний період: глобальний та національний аспекти”*. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2017. С.97-98.
18. Концева В.В. Фінансові аспекти управління структурою капіталу в сучасних умовах // *Вісник Чернігівського державного технічного університету*. 2014. № 2 (74). С. 69–74.
19. Концептуальні засади управління підприємством як економічною системою: монографія / В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, С.К. Потьомкін та ін. Х.: ХНЕУ, 2014. 414 с.

20. Куц Л.Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 114 с.
21. Марченко А.А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів // Фінанси України. 2017. № 9. С. 102–107.
22. Мельник О. Особливості функціонування фінансових ресурсів в системі управління підприємством // Галицький економічний вісник. 2012. № 3 (36). С. 108–116.
23. Петик М. І. Модель функціонування механізму формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва // Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.7. С. 253-258.
24. Петришинець Л.В. Систематизація підходів до визначення змісту та видів капіталу підприємства // Серія Економіка. Випуск 2 (34). С. 175-181.
25. Пономарьов Д.Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання // Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 5. С. 53–58.
26. Рубаха М. В. Формування фінансового капіталу суб'єктів господарювання в економіці України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Львів, 2014. 200 с.
27. Рябикіна К. Г. Ефективність управління капіталом підприємства (на прикладі гірничодобувних підприємств) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Кривий Ріг, 2015. 20 с.
28. Самойлова Т. А. Аналіз ефективності використання власного і позикового капіталу підприємства // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. 2014. № 3 (69). Т. 2. С. 190-195.
29. Семенова Т.В., Шамрицька А.С. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 6. С. 32-34.
30. Сергєєва О.В. Діагностика економічної стійкості як складова системи управління підприємством // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. 2016. № 27. С. 320-326.

31. Ситник Г. В. Фінанси торгівлі : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 672 с.
32. Станиславчик Е., Шумская Н. Обеспечение финансового равновесия как тактика управления компанией. *Проблемы теории и практики управления. Международный журнал*. 2012. №12. С.43-51.
33. Стефанюк І.Б. Державне управління і фінансовий контроль в умовах ринку //Фінанси України. 2015. №8. С.76.
34. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посіб. / Т. В. Головка, С. В. Сагова ; за ред. М. В. Кужельного. К. : КНЕУ, 2012. 198 с.
35. Сучасні інформаційні технології в управлінні економічними об'єктами. Вінниця: Редакційно- видавничий центр ВНАУ, 2013. С. 165–167.
36. Сушко Н. Фінансові ресурси в управлінні підприємством // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Економіка. 2017. №71. С.51–60.
37. Телишевська Л. І., Андрущенко Н. П., Сергеев С. С. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2016. № 2. С. 71 79.
38. Темнікова Н. В. Діагностика і аналіз в управлінні фінансовою спроможністю підприємств // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. 2016. №3. С. 38–43.
39. Тен Т. Л., Когай Г. Д., Дрозд В. Г. Прогнозування фінансової стійкості підприємства на основі багатофакторних методів управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. №3(165). С. 473–481.
40. Фінанси підприємств :навчальний посібник / Н. О. Власова, О. А. Круглова, Л. І. Безгінова ; Мін-во освіти і науки України, Харківський держ.ун-т харчування та торгівлі. К. :ЦУЛ, 2017. 271 с.
41. Чигарьов Д. В. Управління ефективністю розвитку промислового підприємства на стратегічну перспективу : дис. ... канд.. екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2018. 192 с.

42. Шевчук Н. І. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування // Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2013. № 3. С. 39-45.

43. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2018. 301 с.

44. Югас Е.Ф. Економічна сутність та види капіталу підприємств // Вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка, 2014. Вип. 2 (43). С. 63–67.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2020 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1276	1207
первісна вартість	1001	2155	2145
накопичена амортизація	1002	879	938
Незавершені капітальні інвестиції	1005	154756	243661
Основні засоби	1010	305342	295152
первісна вартість	1011	1020881	1041793
знос	1012	715539	746641
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	988	764
Відстрочені податкові активи	1045	66261	39525
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	528623	580309
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	61851	81020
Виробничі запаси	1101	50721	37318
Незавершене виробництво	1102	1323	324
Готова продукція	1103	9679	2220
Товари	1104	128	41158
Векселі одержані	1120	166175	127023
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	15213	38858
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9143	26674
з бюджетом	1135	968	659
у тому числі з податку на прибуток	1136		44
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	57863	149626
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	6950	303
Готівка	1166	7	13
Рахунки в банках	1167	270	290
Витрати майбутніх періодів	1170	45906	36628
Інші оборотні активи	1190	3261	5019
Усього за розділом II	1195	367336	465810
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	895959	1046119

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	93945	93945
Капітал у дооцінках	1405	46326	51867
Додатковий капітал	1410	62905	88367
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	54371	14412
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	257547	248591
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	276009	225613
Довгострокові забезпечення	1520		36928
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	34592	36928
Цільове фінансування	1525	113401	141940
Усього за розділом II	1595	424002	404481
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	9297	34793
товари, роботи, послуги	1615	77341	180170
розрахунками з бюджетом	1620	23245	7255
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	19504	33091
розрахунками з оплати праці	1630	17359	16741
одержаними авансами	1635	18222	17854
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	27481	46157
Інші поточні зобов'язання	1690	21961	56986
Усього за розділом III	1695	214410	393047
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700	895959	1046119

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2020 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	603902	69220
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(569996)	(649905)
Валовий:			
прибуток	2090	33906	42315
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	717970	753769
Адміністративні витрати	2130	(16483)	15941
Витрати на збут	2150	(8093)	2279
Інші операційні витрати	2180	(726305)	762239
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	995	15625
збиток	2195	-	
Дохід від участі в капіталі	2200		5
Інші фінансові доходи	2220		32536
Інші доходи	2240	15996	
Фінансові витрати	2250	(33729)	(25543)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	(1748)	(27)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		22596
збиток	2295	(18486)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(26736)	
Дохід з податку на прибуток	23001		1299
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		23895
збиток	2355	(45222)	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		

Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-45222	23895

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	198326	194585
Витрати на оплату праці	2505	295321	314100
Відрахування на соціальні заходи	2510	140742	149989
Амортизація	2515	71340	58052
Інші операційні витрати	2520	606690	703175
Разом	2550	1312419	1422901

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК В

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1207	1173
первісна вартість	1001	2145	1552
накопичена амортизація	1002	938	379
Незавершені капітальні інвестиції	1005	243661	157017
Основні засоби	1010	295152	345034
первісна вартість	1011	1041793	1045520
знос	1012	746641	700486
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	764	626
Відстрочені податкові активи	1045	39525	43231
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	580309	547081
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	81020	45274
Виробничі запаси	1101	37318	34879
Незавершене виробництво	1102	324	4144
Готова продукція	1103	2220	4332
Товари	1104	41158	1919
Векселі одержані	1120	127023	113023
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	38858	108307
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	26674	2445
з бюджетом	1135	659	769
у тому числі з податку на прибуток	1136	44	21
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	149626	179968
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	303	2290
Готівка	1166	13	4
Рахунки в банках	1167	290	2286
Витрати майбутніх періодів	1170	36628	13866
Інші оборотні активи	1190	5019	5334
Усього за розділом II	1195	465810	471276
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1046119	1018357

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	93945	93945
Капітал у дооцінках	1405	53300	51867
Додатковий капітал	1410	88367	88367
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14412	6495
Неоплачений капітал	1425		( )
Вилучений капітал	1430		( )
Усього за розділом I	1495	248591	240674
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	225613	213254
Довгострокові забезпечення	1520	36928	36283
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	36928	36283
Цільове фінансування	1525	141940	138396
Усього за розділом II	1595	404481	387933
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	34793	58387
товари, роботи, послуги	1615	180170	130755
розрахунками з бюджетом	1620	7255	14636
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	33091	48129
розрахунками з оплати праці	1630	16741	14359
одержаними авансами	1635	17854	17211
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	46157	44594
Інші поточні зобов'язання	1690	56986	61679
Усього за розділом III	1695	393047	389750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700	1046119	1018357

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	530553	603902
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(555894)	(569996)
Валовий:			
прибуток	2090		33906
збиток	2095	(25341)	
Інші операційні доходи	2120	638985	717970
Адміністративні витрати	2130	(16970)	(16483)
Витрати на збут	2150	(6672)	(8093)
Інші операційні витрати	2180	(618878)	(726305)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	995
збиток	2195	(28876)	-
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	34029	15996
Фінансові витрати	2250	(13813)	(33729)
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	
Інші витрати	2270	(1600)	(1748)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	
збиток	2295	(10260)	(18486)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		(26736)
Дохід з податку на прибуток	23001	3706	
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	(6554)	(45222)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		

Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-6554	-45222

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	211514	198326
Витрати на оплату праці	2505	275309	295321
Відрахування на соціальні заходи	2510	131908	140742
Амортизація	2515	102427	71340
Інші операційні витрати	2520	483190	606690
Разом	2550	1204348	1312419

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1173	1108
первісна вартість	1001	1552	1557
накопичена амортизація	1002	379	449
Незавершені капітальні інвестиції	1005	157017	140428
Основні засоби	1010	345034	279476
первісна вартість	1011	1045520	1053600
знос	1012	700486	774124
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	626	525
Відстрочені податкові активи	1045	43231	39756
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	547081	461293
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	45274	69456
Виробничі запаси	1101	34879	27839
Незавершене виробництво	1102	4144	20126
Готова продукція	1103	4332	19820
Товари	1104	1919	1671
Векселі одержані	1120	113023	113023
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	108307	27279
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2445	2887
з бюджетом	1135	769	554
у тому числі з податку на прибуток	1136	21	309
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	179968	550845
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	2290	7001
Готівка	1166	4	7
Рахунки в банках	1167	2286	6994
Витрати майбутніх періодів	1170	13866	8164
Інші оборотні активи	1190	5334	5244
Усього за розділом II	1195	471276	784453
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1018357	1245746

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	93945	93945
Капітал у дооцінках	1405	51867	50466
Додатковий капітал	1410	88367	88350
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6495	41853
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	1495	240674	274614
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	213254	188378
Довгострокові забезпечення	1520	36283	31597
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	36283	31597
Цільове фінансування	1525	138396	36291
Усього за розділом II	1595	387933	256266
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	58387	49445
товари, роботи, послуги	1615	130755	176517
розрахунками з бюджетом	1620	14636	113385
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	48129	8033
розрахунками з оплати праці	1630	14359	3723
одержаними авансами	1635	17211	17281
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	44594	126528
Інші поточні зобов'язання	1690	61679	114142
Усього за розділом III	1695	389750	714866
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700	1018357	1245746

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Е

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	382050	530553
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(410859)	(555894)
Валовий:			
прибуток	2090		
збиток	2095	(28809)	(25341)
Інші операційні доходи	2120	724282	638985
Адміністративні витрати	2130	(15022)	(16970)
Витрати на збут	2150	(3264)	(6672)
Інші операційні витрати	2180	(600609)	(618878)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	76578	-
збиток	2195	( )	(28876)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	24824	34029
Фінансові витрати	2250	(54875)	(13813)
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	(841)	(1600)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	45686	-
збиток	2295	( )	(10260)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3475	
Дохід з податку на прибуток	23001		3706
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	42211	
збиток	2355	( )	(6554)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		

Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	42211	-6554

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	178477	211514
Витрати на оплату праці	2505	256144	275309
Відрахування на соціальні заходи	2510	121925	131908
Амортизація	2515	83573	102427
Інші операційні витрати	2520	421105	483190
Разом	2550	1061224	1204348

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер